

טבריה
TIBERIAS
שולם PP
6933

ארץ הכינרת

גיליון מס' 16 | ניסן תשע"ז אפריל 2017
ביטאון רשות ניקוז ונחלים כינרת - בשיתוף איגוד ערים כינרת

גיליון אביב

סיוודי פסח

12.4 יום רביעי, ט"ז בניסן - מחוף גרין למגדלא

נפגש בשעה 14:00 בחניית האתר מגדלא. נתחיל בהקפצה אל חוף גרין ומשם בהליכה צפונה לאורך קטע שופע מעיינות. נחלוף על פני ימק"א והמנזר הרוסי, נטבול רגלינו במים וקצת בבוץ ונמשיך לעבר שטחי המושבה מגדל. נתרשם ממבנה באר אנטיליה מהתקופה העות'מאנית ונמשיך לאורך המוביל המלוח אל חפירות האתר מגדלא, שם לעת שקיעה נבקר בבית הכנסת העתיק מתקופת בית שני ובכנסיה המודרנית.

אורך המסלול: כ-3 ק"מ משך המסלול: כ-3 שעות הליכה.
עלות ביקור באתר מגדלא - 10 ש"ח למשתתף בקבוצה.
דרגת קושי: בינונית, למטיבי לכת. יש להיערך לקצת בוץ ומים.



13.4 יום חמישי, י"ז בניסן - מטבחה לכפר נחום

נפגש בשעה 10:00 בכפר נחום, בחניה. לאחר הקפצה לטבחה נתחיל בביקור בכנסיית הלחם והדגים שעל שפת הכינרת שם אמנים וחובבי ציפורים מהתקופה הביזנטית יצרו רצפת פסיפס מרשימה. נמשיך לעבר עין איוב הנובע מבאר ארטזית במפל מרשים היישר לחוף הכינרת ונלך בשביל סובב כינרת לכפר נחום, כשבדרךנו כמה תצפיות יפות על הכינרת ועופות המים.

אורך המסלול: כ-2 ק"מ משך המסלול: כשעתיים.
דרגת קושי: בינונית, למטיבי לכת.

15.4 יום שבת, י"ט בניסן - מארמון ברניקי לבאר מרים

נפגש בשעה 10:00 בחניה של חוף חמי טבריה ומשם בהסעה להר ברניקי. המלכה ברניקי אולי לא גרה כאן מעולם אך דמותה וסיפור חייה המרשים דבקו בהר המתנשא מעל טבריה העתיקה. מהתצפית המרהיבה של ארמון ברניקי נרד לשפת הכינרת דרך שרידיה הקדומים של העיר ונתחבר לשביל סובב כינרת בקטע קצר מבאר מרים לחוף חמי טבריה.

אורך המסלול: כ-2 ק"מ משך המסלול: כשעתיים וחצי.
דרגת קושי: קשה, ידידות תלולות.

ציוד דרוש לכל הסיורים: נעלי הליכה סגורות, כובעים ומים. אף אחד מהמסלולים לא מתאים לעגלות תינוק.

יש להרשם מראש לסיורים
באתר האינטרנט www.kinert.org.il



סדובסקי ברכין



“זורמים לכינרת”



צילום: איבון פרימן-לוי

כתבות

- 16 צליחת הכינרת של עידן גרינבאום**
אחרי שהשתכשך 20 שנה בתקשורת, עידן גרינבאום, ראש המועצה האזורית עמק הירדן, שב להשתכשך בכינרת / ארנון לפיד
- 22 שיקום נחלי הגליל העליון**
פעולות השיקום, שנערכו בתעלות ובנחלים של הגליל העליון, הצליחו להשיב את מופע הנחל הטבעי והעשירו את מגוון מיני החי והצומח בערוץ ובסביבתו / רן מולכו
- 26 נחל זורם בקרית שמונה - טבע בלב העיר**
בשנים האחרונות שוקם הקטע הדרומי של נחל עין זהב לצורך מתן פתרונות ניקוז והפיכתו של אזור הנחל לאתר טבע עירוני שוקק / יוהנה נזרי
- 30 יצא לאור: "נחלים ומים בגליל העליון"**
בהשקפה חגיגית צוינה הוצאתו לאור של ספר חדש ומרתק שסוקר את היסטוריית המים בגליל העליון / שלום אלבז

מדורים

- 5 מעת לעט / צביקה סלוצקי**
- 6 הכל זורם**
- 32 חינוך וקהילה**
 - סיפורים מהשטח, אוריה וייס / מריה אלוני
 - שומרים על ניקיון מורד הירדן / נטלי זאבי
 - שומרי הנחל בקרית שמונה - תלמידי יצחק הנשיא נפגשו עם ראש העיר / נטלי זאבי
- 37 לגעת בטבע - לגעת ברוח**
 - התיישבות, נוף ואדם קדמון בסובב כינרת / דניאל וקנין
 - פארקים ופינות חמד ששווה להכיר בגליל / שלום אלבז
 - משחק הצבאים / נעמה מנספלד
 - ארץ הצבי, טיול בדרום הגולן בעקבות הצבאים / נעמה מנספלד
 - עונת חפירות ראשונה באתר אל עראגי' (בית הבק) שבצפון הכינרת / ד"ר מרדכי אביעם
- 47 הפסקת קפה וחדת הגליון**



עורכת ראשית: יעל סלע
 עורכת בפועל ומפיקה: מריה אלוני
 מו"ל: רשות ניקוז ונחלים כינרת. כל הזכויות שמורות
 השער: חרציות ושיבולים בגולן צילום: איבון פרימן-לוי
 לתגובות: 04-8591937, maria@lakekinneret.co.il
 המערכת אינה אחראית על תוכן המודעות.
 עיצוב גרפי והדפסה: דפוס כינרת טבריה 04-6797777

ארץ הכינרת

ביטאון רשות ניקוז ונחלים כינרת
 בשיתוף איגוד ערים כינרת



חברת שמירה ואבטחה

אבטחת יישובים ומפעלים פרטיים

אבטחת מוסדות חינוך

ליווי חובשים ומע"רים לטיולים

אבטחת ציוד ואתרי בניה

אבטחת בתי מלון

ניהול ואחזקת מבנים

אבטחת קבלנים בקו התפר

אבטחת אישים וליווי אנשי עסקים

**החברה מנוהלת ע"י מפקדים יוצאי יח' קרביות
בעלי ניסיון רב בתחום האבטחה**

רח' הלולב, מרכז חן, סנטר נצרת עלית, ת"ד 15293 טל'. 04-6081151 פקס-. 04-6567234



להתחלות חדשות בחופים

אגף מינהלת הכינרת השקיע מאמצים נרחבים בפיתוח של החופים לקראת פתיחת עונת הרחצה הקרובה. אנו ערוכים לקראת הקיץ ומצפים בשמחה למטיילים ולמתרחצים באזורנו



בימים שטופי שמש אלו, אנו ניצבים בפתחה של עונת הרחצה, המסיימת חודשים ארוכים של הכנות והיערכות. במהלך החורף פעלו עובדי רשות ניקוז ונחלים כינרת במסירות רבה כדי לקדם יעדים משמעותיים. בין היתר, נרשמה התקדמות מרשימה בפרויקטים של שימור קרקע בשטחים חקלאיים ובמורד הירדן וניתנו פתרונות ניקוז נרחבים בשטחי אגן ההיקוות של הכינרת.

בנוסף, אני נרגש לספר על השקת הספר "נחלים ומים בגליל העליון", הספר הרביעי בסדרת ספרים שפרסמה רשות ניקוז ונחלים כינרת בשנים האחרונות, ספר שטומן בחובו ידע יקר ערך אודות משאבי המים בגליל העליון. הספר מאגד מגוון של מאמרים שנכתבו על ידי טובי המומחים בתחום, מתוך התייחסות להיבטים השונים של הנחלים ובתי הגידול הלחים באזור.

אגף מינהלת הכינרת השקיע מאמצים ומשאבים מרובים על מנת לקדם את פיתוח התשתיות בחופים לקראת האביב. חופי הכינרת עברו שדרוג, אשר יוביל לשיפור ניכר בחוויית הנופשים כבר במהלך העונה הקרובה. הקופות בכניסה לחניונים שוכללו, סוכות מציל חדשות הותקנו, מבני שירותים שופצו. כמו כן, שמנו לו למטרה להעלות את נושא ניקיון החופים כך שבעונה הקרובה נזכה למודעות גבוהה יותר, למעורבות ושיתוף פעולה מצד הציבור.

בגיליון שלפניכם תמצאו סקירה נרחבת של פעילות מינהלת הכינרת בחופי הרחצה, שהושלמה במסגרת ההכנות לקראת פתיחת עונת הרחצה. תוכלו לקרוא על אירועים ספורטיביים שהתקיימו בחופים כמו משחה ספידו בכינרת ומרתון ווינר טבריה, להתעדכן במפלס הכינרת, ללמוד על הפעילות שנעשתה ברשות הניקוז, לשימור הקרקע ולהסדרת פתרונות ניקוז, בחידושים המרגשים שהכניס חגי לוי בפעילות האכיפה מיד עם כניסתו לתפקיד מנהל יחידת הפיקוח. בנוסף תוכלו להתרשם מהפרויקטים הנפלאים שנעשים באגף חינוך, קהילה וההסברה, להכיר את אוריה וייס המדריכה של אגף החינוך "בסיפורים מהשטח" ולגלות פינות חמד סביב האגם, שישמשו אתכם לבילוי בחיק הטבע. בגיליון כללנו גם ראיון מעורר השראה עם עידן גרינבאום, ראש המועצה של עמק הירדן, וכן שלושה מאמרים מרתקים על סוגיות פיתוח ושיקום נחלים בגליל העליון, על עונת חפירות ראשונה באתר אל עראג' (בית הבק) שבצפון הכינרת וכן מאמר על נחל עין זהב מהספר "נחלים ומים בגליל העליון". שייתן לכם טעם של עוד...

אני מאחל לעובדי רשות ניקוז ונחלים כינרת ולכל תושבי ישראל חג פסח שמח. אנו נוסף לפעול בכל המרץ כדי להבטיח שאזור הכינרת ימשיך לשמש כאחד מפניני הטבע המופלאים ביותר בארצנו. אני מזמין אתכם להגיע וליהנות ממשאבי הטבע המופלאים, מהנופים הסגוניים, מהחופים הנוחים והמאובזרים ומאוירת החג והחופש שתלווה את אזורנו הקסום במהלך חודשי העונה הקרובה.

שלכם,

צביקה סלוצקי

מנכ"ל רשות ניקוז כינרת

איחולים לקראת חג האביב

אני גאה לקחת חלק בארגון שראייתו פתוחה, לראות את ההתקדמות המרשימה, את לקיחת היוזמה של האירגון והובלת מהלכים שמרחיבים את תחומי עיסוקה של הרשות ומעניקים ערך מוסף גבוה לעשייה שלנו



אהרון ולנסי

יו"ר רשות ניקוז ונחלים כינרת

הנופים המוריקים ופריחת האביב שניבטים אליי מכל עבר במהלך סיוריי כיו"ר רשות ניקוז ונחלים כינרת מחממים את לבי ומזכירים לי שהחורף כבר מאחורינו ושהאביב ואתו עונת הרחצה ניצבים בפתח. אני רוצה לנצל במה זר כדי לאחל לתושבי ישראל בכלל ולתושבי אגן היקוות הכינרת בפרט

חג אביב שמח. אני רוצה לברך את הארגון ועובדיו על השלמתן של הכנות קדחתניות לקראת האביב ופתיחת עונת הרחצה, שנעשו במהלך עונת החורף, ושכעת מגיעות לסיומן.

מאז הצטרפתי לארגון לפני כשש שנים, אני גאה לראות את ההתקדמות המרשימה, את לקיחת היוזמה של ההנהלה והובלה של מהלכים שמרחיבים את תחומי עיסוקה של הרשות, זאת רק בתחום של ניקוז המים, אלא גם בתיירות, בפיתוח ובשדרוג חופי הכינרת, באיכות הסביבה ובחינוך. אני גאה לקחת חלק בארגון שראייתו פתוחה, כזו שתופשת את התמונה של המים בצורה הוליסטית ורב תחומית, שגורמת לכך שבכל טיפה נעשה שימוש מכופל ואף משולש. הראייה הרב תחומית הזו מאפשרת לא רק לשמור על המים ולמנוע אסונות אקולוגיים, אלא גם מעניקה ערך מוסף גבוה לעשייה שלנו.

אני מאחל לנו ולכל תושבי מדינת ישראל שנמשיך לפעול לנושא קידום ההיבט האקולוגי, החינוכי והתיירותי של אזור אגן היקוות, אזור שמספק את מקורות המים העיקריים לתושבי המדינה וחשיבותם רבת מעלה. אני מזמין את הציבור להגיע ולנפוש בחופים המטופחים, לטייל בשבילים ובאתרים באזור אגן היקוות, וליהנות מהטבע המרהיב. אני מאחל לכל עובדי הארגון המשך של פעילות פורייה וענפה. אין לי ספק שהארגון, בהנהלתו הנוכחית, יוביל לפעילות מבורכת שתמשיך למנף את משאבי הטבע העומדים לרשותנו, לשמור עליהם ולטפחם.

מפלס הכינרת אביב 2017

פנחס גרין

משנה למנכ"ל רשות ניקוז ונחלים כינרת

נראה שהכינרת "נעלבה" מתוספת המים שקבל משק המים הארצי כתוצאה מהפעלת מתקני ההתפלה שגרמו אולי "לירידת קרנה", ובמקום להתנהל סביב מפלס "ירוק" (-211.50) היא נמצאת מתחת לקו האדום התחתון לקראת האביב השנה. מצב כזה בו מפלס הכינרת נמצא מתחת לקו האדום התחתון (-213.00) בסוף עונת החורף לא ראינו זה שנים רבות. זו השנה הרביעית ברציפות שאזור הצפון, ואגן היקוות הכינרת בפרט, סובל ממיעוט גשמים.

מחקר שנערך עבור רשות המים הצביע כבר לפני מספר שנים על מגמה רב שנתית של פחיתה במשקעים באזור צפון הארץ. ארבע השנים האחרונות מחזקות את ממצאי המחקר. המחסור המצטבר בנפחי המים הזמינים בכינרת בארבע השנים האחרונות הוא הגדול ביותר ב-100 השנים האחרונות, ע"פ נתוני השירות ההידרולוגי של רשות המים.

אחרי חודש אוקטובר 2016 החם והיבש, הגיע הגשם הראשון בתחילת נובמבר 2016 ונטע בנו תקוות להמשך מוצלח, אבל גם נובמבר 2016 היה יבש וחם באופן חריג. בתחילת חודש דצמבר 2016 התהפכה מגמה זו כאשר אירוע גשם בעוצמה גבוהה פקד את איזור צפון הארץ ומרכזה (בצפון רמת הגולן נרשמו כ-180 מ"מ גשם ביממה). גם המשכו של חודש דצמבר היה גשום עם אירועי גשם בעוצמות גבוהות ואף נרשמו אירועי זרימה בחלק מנחלי אגן הכינרת. אבל למרות ריבוי ימי הגשם ועוצמתו בחודש דצמבר, לא נוצרו ספיקות גבוהות בנחלים ולא נרשמה עלייה חדה במפלס הכינרת וזאת בגלל ה"זיכרון ההידרולוגי" של מקורות המים שנצבר בשלוש השנים השחונות הקודמות. במהלך חודש דצמבר עלה מפלס הכינרת ב-24 ס"מ. גם בחודש ינואר 2017 נרשמה עליית מפלס דומה (21 ס"מ). חודש פברואר היה היבש ביותר זה קרוב ל-60 שנה. ברב איזורי הארץ כמויות המשקעים היו נמוכות מהממוצע הרב שנתי לחודש זה. באגן הכינרת ירדו בין 15 מ"מ ל-25 מ"מ גשם בחודש פברואר 2017 (כ-15% מהממוצע הרב שנתי לחודש זה). החודש התאפיין בטמפ' נמוכות בשעות הלילה.

המצב העגום של מפלס הכינרת מתקיים למרות שכמות המים הנשאבת לצריכה במוביל הארצי היא הנמוכה ביותר מאז הפעלת המוביל הארצי, ע"פ החלטת רשות המים. נכון להיום (27.03.2017) עומד מפלס הכינרת על -213.01, עלייה של 83 ס"מ מתחילת החורף (בתאריך 1.12.16) היה המפלס הנמוך ביותר בסוף הקיץ והסתיו: (-213.84), כאשר העלייה הממוצעת בממוצע רב שנתי היא כ-1.6 מ'! המפלס הנוכחי נמוך ב-1 ס"מ מהקו האדום התחתון. עד לקו האדום העליון חסרים בכינרת 4.21 מ'.

היעדר כניסות מים לכינרת, ירידת המפלס ותחלופת מים נמוכה באגם משפיעים על המערכת האקולוגית של הכינרת ועל איכות המים. המחסור המצטבר בנפחי מים זמינים בכינרת גורם לעלייה ברמת המליחות של האגם, מלבד שינויים אקולוגיים אחרים שלא את כולם ניתן לצפות מראש. אם לא יתרחש נס של הרגע האחרון צפויה בעונה הבאה ירידת מפלס בכינרת עמוק מתחת לקו האדום התחתון.



צילום: ליעד שכטר

החורף מאחורינו, וכבר נערכים לחורף הבא

חורף ברשות ניקוז ונחלים היא התקופה הבוערת. ההכנות לקראתו מתחילות כבר באביב שלפניו. בתקופה זו, מתמקד אגף ניקוז ונחלים כינרת ביישום פרויקטים של שימור קרקע, שנועדו להעניק פתרונות ניקוז לשטחים חקלאיים לצורך מניעת נזקי הצפות וסחף למורד השטח

עילי וסחף ומונעת היווצרות חריצים) באורך של כ-950 מ'. בתקופה הקרובה אנו מתכננים להתחיל עבודות בכמה אזורים במסגרת "שימור קרקע", ביניהם: המושבה מגדל, בה יוסדרו מספר יובלים ויטופלו בעיות בשטחים החקלאיים, מטעי מושב רמות בהם יונח צינור ניקוז תת קרקעי ותבנה "דרך מים", שטחי בקעת ארבל ובקעת יבניאל בהם יבוצעו מספר פרויקטים אשר ישרתו כמה יישובים. כמו כן נתחיל את פרויקט "דרום הגולן שלב ג' " בו ישוקמו וייחפרו תעלות ניקוז ראשיות אשר ינקזו שטחים חקלאיים נרחבים באגן נחל אל על והירמוך וישרתו חקלאיים רבים באזור. כמו כן, יונחו מעבירי מים תת קרקעיים וגשרים איריים.

הפרויקטים האמורים מתמקדים בהסדרה בתוך שטחים חקלאיים פרטיים, ונעשים בשיתוף עם האגף לשימור קרקע במשרד החקלאות שמממן חצי מעלות הפרויקט, כאשר יתר העלות מתחלקת בין רשות הניקוז והמשק החקלאי. הסדרת השטחים הפרטיים שונה משאר פעולותינו שמתבצעות בשטחים הציבוריים וממומנות בלעדית על ידי רשות הניקוז.

כבר בימים אלו אנו שוקדים עם אנשי משרד התכנון שלנו והחקלאים על סיוורים ותכנונים לקראת הגשת פרויקטים נוספים לשנה הבאה, שיוצגו לפני נציגי משרד החקלאות ביוני הקרוב. כמו כן אנו מתחילים להכין את ה"מערכות" לקראת החורף הבא בתקווה שיהיה גשום יותר מהנוכחי.

במסגרת פעילות שימור הקרקע, ניתנים פתרונות מגוונים, כגון: יצירת תעלות הגנה וניקוז,

ניקוי תעלות ניקוז קיימות, התקנת מעבירי מים ומעבירים איריים, הקמת מלכודות סחף, בניית סכרונים בערוצים להאטת הזרימה וקליטת הסחף, דיפון גדות והקמה של מערכת ניקוז תת קרקעית. כל אלו נועדו למנוע נזקים חמורים לחקלאות ולסביבה.

הפרויקטים מתוקצבים חלקית על ידי משרד החקלאות, בשיתוף עם רשות ניקוז כינרת ועם החקלאיים ומבוצעים במרחב רשות הניקוז, ממטולה ועד לנהריים.

במהלך החורף האחרון, התמקדנו במניעה של נזקי שיטפונות והצפות בשטחים החקלאיים וביישובים וכן בשמירה על זרימת מים חופשית בערוצי הנחלים ובתעלות הניקוז. במקביל,

קידמנו מספר פרויקטים לשימור קרקע בשיתוף עם משרד החקלאות, למשל: בקיבוץ אלומות בנינו "דרכי מים" (דרך המשלבת בתוכה תעלה מרוצפות אבן), תעלות הגנה ותלוליות (באמפרים) בדרכים כדי להשהות את הנגר ולמנוע נזקים במורד. במושב אלמגור בנינו דרכי מים, מעבירים איריים מבטון והתקנו מעבירי מים. במושבה כנרת הסדרנו את נחל יחציאל על ידי בניית מעבירים איריים, העמקת הערוץ וטיפול במפגעים. בשטחי מושב ארבל בנינו שיה (סוללת עפר לרוחב השדה אשר לוכדת נגר

ליעד שכטר

אגף ניקוז ונחלים



צילום: ליעד שכטר

שיקום והסדרת נחלים באגן היקוות הכינרת

מאז קיבלה על עצמה רשות הניקוז מעמד של רשות נחל, פועלים ברשות ניקוז ונחלים כינרת רבות לשיקום והסדרת נחלי אגן היקוות של הכינרת. לאחרונה הסתיימו מספר פרויקטים ובמקביל מתכוננים להמשך הפעילות בנחלים אחרים

באזור אגמון החולה ממשיכות העבודות להסדרת הניקוז בתעלה

אושרי ילוז

מהנדס אגף ניקוז ונחלים

המערבית של הירדן, בהמשך לתקצוב משרד החקלאות. במסגרת הפרויקט הוגדל נפח אוגר התעלה על ידי מיתון שיפועי הגדות ועיצוב התעלה, פעולה שתורמת גם להיבט הנופי סביבתי אקולוגי באזור. בנוסף, בוצעו עבודות במורכבות המבנית של התעלה ששינו את מבנה התעלה הישר למופע של נחל טבעי. נשתלה צמחייה מגוונת לאורך הגדות לצורך אחיזת הקרקע ולמניעת היסחפותה למרכז הנחל. בוצעו עבודות של דיפון באמצעות בולדרים ומיתון שיפועים לאורך הגדה. באזור כפר בלום - עמיר, מגשר הולכי הרגל המקשר בין שני הקיבוצים ודרומה כ- 1 ק"מ, נעשו עבודות הסדרת נחלים לאירועי זרימות שיא, כמענה להצפות שהתרחשו בעבר.

בנוסף, בוצעה הנמכה של הגדה המזרחית בקטע זה לצורך הגדלת נפח הזרימה ולשיפור המבנה ההידראולי של הנחל, כמו כן נעשו עבודות עפר למיתון הגדה ושיקום הצמחייה לאזור כולו. הפרויקט מומן כולו על ידי רשות הניקוז.

במהלך החודשים הקרובים יקודם פרויקט המשך לשיקום מורד הירדן (שלב ג'). הפרויקט יבוצע בשיתוף פעולה עם הקרן לשטחים פתוחים, רשות הטבע והגנים, המשרד להגנת הסביבה ורשות ניקוז ונחלים כינרת. מדובר בעבודה על מקטע נוסף בשיקום מורד הירדן, לאחר ששלב ב' הושלם בהצלחה. במסגרת הפרויקט ישוקם מקטע הירדן מאגם מנחמיה במעלה וצפונה, במעלה. הפרויקט יכלול ביצוע, שיקום ופיתוח למטרות אקולוגיות בנחל, בחשיבה נופית - סביבתית.

העבודות יכללו מיתון גדות, וכן שיקום הצמחייה והסדרת ניקוזית של הנחל. בנוסף, נפעל ליצירת מורכבות מבנית ולשינוי מבנה הנחל כתעלה למופע זרימה של נחל טבעי.





צילום: דנה בכר

במימון ותמיכת המשרד לביטחון פנים: בעלות של 4.5 מיליון שקלים חופי הכינרת ירושתו במצלמות

יוקם חדר בקרה להגברת האכיפה, הסדר וביטחון הנופשים באגם הלאומי

פעילות הרכש של המצלמות ומסכים למוקד, בעלות של 4.5 מיליון שקלים ותקצוב פעילות המוקד ב- 120 אלף שקלים מידי שנה.

השר לביטחון פנים גלעד ארדן אמר: "מי הכינרת הינם משאב תיירותי, לאומי. בכדי להגדיל את האטרקטיביות של חופי הכינרת עלינו להשקיע ולהעניק תחושת ביטחון מלאה לכל מי שנופש ונהנה מהאגם הלאומי".

צביקה סלוצקי, מנכ"ל רשות הכינרת ציין, כי ברשות הכינרת ואיגוד ערים כינרת מברכים על המהלך, שיאפשר כלים נוספים לאכיפת הסדר והפעילות החשובה בחופים. לדבריו: "ציבור הנופשים מעוניין להגיע לנפוש בחופים משודרגים, מתוחזקים ומפוקחים. הצבת המצלמות תסייע להעלאת תחושת הביטחון בקרב הנופשים. אני מודה למשרד הביטחון על תקצוב הפרויקט החשוב וקורא לכל עם ישראל להגיע לנפוש בכינרת שלנו".

אין חולק על כך כי הצבת מצלמות אבטחה באזורים הציבוריים ברשויות המקומיות תורמת משמעותית להקטנת מקרי העבריינות, הוונדליזם והשחתת הרכוש באזורים המצולמים. ברשויות המקומיות תועדו באמצעות מערכות אלה עשרות אירועי אלימות וונדליזם והועברו להמשך טיפול במשטרה. הצילומים סייעו בפענוח עבירות ובאיתור עבריינים. במקרים רבים הוגשו כתבי אישום כשתיעוד המצלמות שימש כראיות מרשיעות. הכלת פרויקט חשוב זה בחופי הכינרת יביא לעליה בתחושת הביטחון האישי של הנופשים בכינרת וייסע באכיפת החוק והסדר בחופים.

לאחר עבודת הכנה מוקפדת לאורך כל

דנה בכר, שלום אלבוז

שנת 2016 במשרד לביטחון פנים, באיגוד ערים כינרת ובפרויקט 'עיר ללא אלימות', נתקבלה החלטת ממשלה לביצוע תכנית לאומית לחיזוק מרכיבי הביטחון האישי בחופי הכינרת וגובשה תכנית להצבת מצלמות לצורכי אכיפה והגברת הסדר בכל החופים סביב האגם הלאומי.

לפי החלטה זו יממן המשרד רכש של אמצעים טכנולוגיים (כולל שדרוג מרכז שליטה ובקרה) בסך של 4.5 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018 במימון מלא של המשרד. התכנית תבוצע בהתאם להמלצות הגורמים המקצועיים במשטרה ובמשרד, אשר ייצרו קשר עם הגורמים ברשויות סובב כינרת על מנת להביא לפעילות כבר בחודש יולי 2017.

על פי שלב א' של התכנית, יוצבו מצלמות בשישה חופים- חלוקים, לבנון, שקמים, צינברי, דוגית ומפרץ אמנון עד לתאריך 20.6.17. בימים האחרונים התקיימו סיורים לתיאום ותכנון בשטח בין צוותי רשות הכינרת לחברת גורדון מהנדסים בע"מ ופרויקט 'עיר ללא אלימות'. בהמשך יוצבו מצלמות בכל החופים סביב האגם הלאומי, כשכולם יחוברו למערך השו"ב- 'מוקד הרואה' שברשות הכינרת שיאויש בימי השיא 24 שעות ביממה.

התכנית המוגדרת כאמור כ'תכנית לאומית לחיזוק מרכיבי הביטחון האישי בחופי הכינרת', תתבצע בתיאום עם משטרת ישראל והינה בהובלת המשרד לביטחון פנים שיממן את



תכנון המשך הפיתוח בחופי הכינרת

300 מיליון שקלים יושקעו בתכנית שמטרתה להעביר את החופים למפעילים חיצוניים עד לשנת 2022

דנה בכר

מנהלת אגף מינהלת כינרת

באפריל 2016 הוצגה לאגף תקציבים של משרד האוצר, תכנית

חומש לתכנון ופיתוח חופי הכינרת אשר שמה דגש לשנים הקרובות על תכנון כל החופים לפי תכניות המתאר החדשות של תמ"א 13/13 א'.

מטרת התכנית היא לממש פיתוח רב-שנתי מדורג של כלל החופים כדי להוציא למכרז את מרבית החופים למפעילים חיצוניים עד לשנת 2022.

אומדן עקרוני לשלב א' של התכנית: כ-300 מיליון ש"ח מתוך כ-450 מיליון ש. מדובר באומדן כולל לביצוע כלל מרכיבי הפיתוח, המתאפשרים על ידי התכניות החדשות. תכנית החומש אושרה באגף התקציבים ונתקבל תקציב לתכנון החופים, העומד על סך של כ-9 מיליון ש.

במקביל לקידום תכנית החומש, החלו זה מכבר באיגוד ערים כינרת לקדם את שיקום ופיתוח החופים צינברי-ברניקי-שקמים וצאלון, אף הם, כמובן, על פי התכניות החדשות של תמ"א 13/13 א'. התקציב לפרויקטים אלה עומד על 42.5 מיליון ש"ח לתכנון ולביצוע.

פרויקט חוף צאלון נועד לשפר את חווית הנופש, ליצוק תוכן וליצור מוקדי עניין אשר יביאו לפעילות רב עונתית בכינרת. הדגש מושם על נושא הקמפינג

והקמת חניוני לילה משולבים הכוללים תשתיות נלוות של השמל, תאורה ומים, המיועדים לקהלי יעד מגוונים כמו משפחות וקבוצות (בתי ספר וכד'), חניוני לילה עם משטחים מוסדרים ("קמפינג לוט") הכוללים אזורי לינת שטח מוגדרים להקמת אוהלים בסמוך לרכב של הנופש וחיבורם לתשתיות תומכות וכן חניה ונופש של קרוונים. כל זאת נוסף על האזורים הקיימים לקמפינג בסיסי המותאם ללינת שטח באוהל בשטח הפתוח ללא תשתיות נלוות. מעבר לפיתוח הקמפינג מתוכננים מבנים לשירותי חוף תומכים כגון: חנויות נוחות, מזנונים, מסעדות, מטבחים לשירות עצמי, חדרי פעילות, מתקני ספורט ומשחק, ספורט ימי ועוד.

התכנית לרצף צינברי, ברניקי ושקמים נערכת במטרה לפתח את החופים בהמשך ובזיקה לחופי טבריה, כדי להעשיר את מגוון שירותי התיירות והפעילות שמתקיימים כיום בחוף. זאת באמצעות הקמת שירותי חוף לפיתוח תיירותי-מסחרי וקיום של פעילות לילה במוקדים נבחרים של פיתוח, שיקושרו בטיילת שביל סובב כינרת. בחופים אלה יש הגבלה על לינת הלילה והם אינם מיועדים על פי התכנית לקמפינג פרט לאזור מצומצם בחוף צינברי, כדי שלא להתחרות בפיתוח התיירותי בטבריה. הצפי לתחילת ביצוע העבודות בצינברי-ברניקי-

הדמיה של חוף שחף דרך משותפת. דפנה גרינשטיין





צילום: סיון חודי
צוותי ההסברה בפעילות עם הנופשים בחופי הכינרת

נערכים לקראת עונת הרחצה: באיגוד ערים כינרת מגייסים מסבירנים חדשים

בעקבות ההצלחה הגדולה שנרשמה במהלך עונת הרחצה של שנת 2016 בהסברה ובהעלאת המודעות לחשיבות

שלום אלבז

תקשורת

השמירה על ניקיון חופי הכינרת ומקורות המים, נערכים כעת, באיגוד ערים כינרת לפתיחת עונת הרחצה הקרובה וכבר מגייסים מסבירנים נוספים. זאת על מנת להרחיב את פעילויות ההסברה בחופים.

אחד המסבירנים המוכרים, אשר זכה לראיון ב'חמש עם רפי רשף' שגם הופץ ברשתות החברתיות, הוא פנחס ג'ינו. ג'ינו ממליץ בחום על עבודה בתחום ההסברה של האיגוד: "ההסברה הפרונטלית, האישית, היא הדרך הטובה ביותר להגביר את המודעות לשמירת ניקיון הכינרת וחופיה בקרב ציבור הנופשים. אם אתם אוהבים את הכינרת ומחוברים לשמירה על הסביבה זה המקום האידיאלי בשבילכם. אין לנו כינרת אחרת!".

יעל סלע, מנהלת אגף חינוך וקהילה ברשות הכינרת מציינת, כי הקשר והחיבור לטבע ולסביבה הינם בעלי חשיבות רבה בעבודה מסוג זה וקוראת לסטודנטים ולתושבי האזור להצטרף: "זו לא סתם עבודה אלא עבודה עם אחריות סביבתית ותחושת סיפוק. ההצלחה הגדולה היא כשרואים את הציבור שומר על הניקיון ומשתף פעולה כתוצאה מפעילות ההסברה".

באיגוד מציינים, כי קיימת עדיפות לדוברי שפות על מנת לאפשר פנייה ומענה לכלל הנופשים סביב האגם הלאומי בשפתם.

אז אם אתם אוהבים את הכינרת, אכפתיים, בעלי מודעות סביבתית ויש לכם יכולת עבודה עם קהל, סבלנות ואסרטיביות מקומכם בצוותי ההסברה של הכינרת איגוד ערים כינרת.

לפרטים נוספים ניתן ליצור קשר דרך הפייסבוק 'זורמים לכינרת'.

למידע: <http://www.kineret.org.il> או כוכבית כינרת מכל טלפון נייד

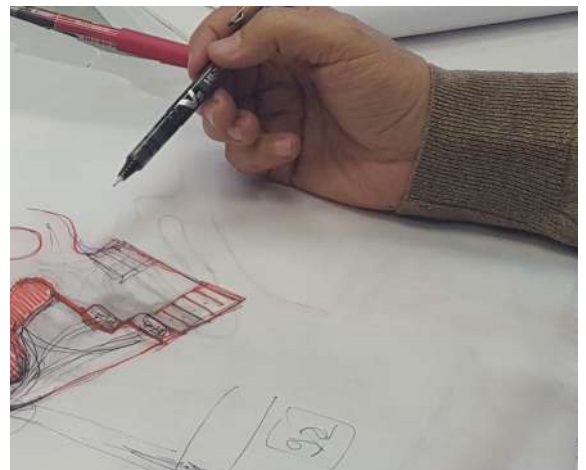
*55477

שקמים (הביצוע יערך בהדרגה כדי לא לסגור את כל הרצף) הוא אביב 2018.

הצפי לתחילת ביצוע העבודות בצאלון - חורף 2017/2018, כאשר כבר בימים אלה מבוצע מעגל תנועה, אשר מסדיר את הכניסה הדרומית לחופים צאלון וגולן, וגם למתחם המלונאי הנבנה בסמוך. מעגל תנועה זה הוא פרויקט תחבורתי נוסף של איגוד ערים כינרת, במימון אגף התקציבים במשרד האוצר, והוא חלק מהפרוגרמה התחבורתית שמקדם האיגוד בשנים האחרונות להנגשת החופים בסובב כינרת באמצעות מעגלי תנועה. המעגל מבוצע במיקום חדש, כ-300 מ' דרומה לכניסה הקיימת היום לחוף, ויבטל את החיבור הקיים והמסוכן של חוף צאלון לכביש 92. להקמת הצומת יתלווה ביצוע של כביש גישה חדש אשר יחבר את חוף צאלון לצומת צאלון החדש.



חוף מצב קיים. צילום: דפנה גרינשטיין



סקיצות משולחן התכנון. צילום: דנה בכר

השלמת ההכנות לקראת פתיחת עונת הרחצה, אביב 2017

הפעילות בחופים רבה ועמוסה לקראת עונת הרחצה הקרבה, אשר נפתחת מידי שנה בחופי איגוד ערים כינרת כבר בחג הפסח. זאת כשבועיים לפני פתיחתה הרשמית בכל הארץ עקב המוני הנופשים הפוקדים את חופי הכינרת בתקופה זו.

מריה אלוני

השנה תפעלנה בחופי האיגוד

אחת עשרה עמדות הצלה. החוף המוכרז המשותף לחופים צאלון וגולן יתפצל מעתה לשני חופים נפרדים: חוף מוכרז חדש בחוף גולן (מול הקטע המכונה קטע 13) וחוף נפרד לצאלון (החוף המוכרז הקיים בצאלון הוזז מעט דרומה). כל זאת על מנת לתת מענה לרחצה בטוחה יותר של הנופשים מול מרכזי החופים.

במסגרת ההכנות לקראת פתיחת עונת הרחצה הקרובה, נערכו הכנות מקיפות שנועדו לשדרג משמעותית את החופים ואת חוויית הביילוי של הנופשים.

בימים אלה מוצבת עמדת הצלה חדשה בחוף צאלון, הוצבו שלטים ומבנים יבילים של שירותים ומלתחות לטובת החוף המוכרז בדוגית.

בכל החופים שופצו ונצבעו סוכות ההצלה, שופצו ותוקנו שולחנות, מתקני גחלים, נוספו הצללות ניידות חדשות ומתקני גחלים ועוד.

עידן טולדנו - רכז תחזוקה באגף מינהלת הכינרת מספר על ההיערכות בחופים: "פוננו מפגעים ופסולת לאורך קו החוף וכן בתוך המים במזרח ובמערב הכינרת. מדובר בפסולת כבדה כגון: מזרנים, שלטים ישנים, משטחי בטון ואף מקררים, שלמרבה הצער הותירו המבקרים במהלך עונת הרחצה הקודמת ופגמו בנוף הטבעי מבחינה אסתטית ובטיחותית".

גם **שי מרדכי - אחראי שילוט, גיזום וגינון באגף מינהלת הכינרת** מדווח על ההכנות היסודיות שהושלמו לקראת פתיחת עונת הרחצה ברחבי החופים בסובב כינרת שבמסגרתן הודברה העשבייה למניעת מזיקים כמו חדקונית הדקל, חיפושית הפוגעת אנושות בעצי הדקל. כמו כן נערך גיזום נרחב של העצים כדי לעמוד בנהלי הבטיחות הנדרשים לקבלת רישיון עסק. "כל עץ סומן בנפרד במספר זיהוי, מה שיאפשר מעתה ואילך תיעוד יעיל יותר של עבודות הגיזום וימנע כפילויות ועבודה מיותרת". מסביר מרדכי. בנוסף, שלטים שבורים תוקנו או הוחלפו ואלו שצבעם דהה זכה למדבקה חדשה, זאת בתיאום עם משרד הפנים.

חידוש נוסף שישדרג משמעותית את נוחות החנייה הוא האפשרות לשלם עבור החנייה גם

במסגרת ההכנות לקראת פתיחת עונת הרחצה הקרובה, נערכו הכנות מקיפות שנועדו לשדרג משמעותית את החופים ואת חוויית הביילוי של הנופשים. בימים אלה מוצבת עמדת הצלה חדשה בחוף צאלון, מוקמים שלטים והוצבו מבני שירותים ומלתחות חדשים יבילים לטובת החוף המוכרז בדוגית.

בכל החופים שופצו ונצבעו סוכות ההצלה, שופצו ותוקנו שולחנות, מתקני גחלים, נוספו הצללות ניידות חדשות ומתקני גחלים ועוד.

בעזרת אפליקצית סלופארק. בנוסף ובהמשך לנוהל שגובש בסוף עונת הרחצה הקודמת מטפלים מפעילי הקופות בשיתוף עם יחידת הפיקוח בסרבני תשלום - נופשים המסרבים לשלם את דמי החניה ביציאה מהחניון.

שמעון אבו - אחראי קופות וגבייה באגף מינהלת הכינרת מספר כי "פרטי סרבן התשלום מועברים ליחידת הפיקוח ממפעילי הקופות, בהמשך ניתנים דו"חות ונערך מעקב על תשלום הדו"ח".

לקראת חג הפסח נערכים באיגוד על מנת לשמור על רמת ניקיון גבוהה לאורך כל ימי החג.

מספר טולדנו ומסביר: "אנו מתגברים את נפחי אצירת האשפה בחופים צינברי-ברניקי-שקמים, חלוקים-לבנון-כורסי ודוגית, כאשר בנוסף לפחים הקיימים יפוזרו בחופים אלה עגלות אשפה בנפחים של 360 ליטר ו-1100 ליטר. עגלות אלה יוצבו לאורך צירי גישה בחופים ויפוננו ע"י רכבים לפינוי אשפה ייחודיים מסוג "מיני בייבי". אנו מקווים ומצפים כי פיילוט זה יצליח ויישא תוצאות".

האשפה מעגלות אלה כאמור תפונה ע"י ה"מיני-בייבי" לתחנת מעבר - רמפה לפינוי אשפה, אשר מוקמת בימים אלה בחוף חלוקים. תחנת מעבר זו תפעל בעיקר בימי השיא בכינרת.

שולם רנד, מהנדס אגף מינהלת כינרת: "הרמפה מיועדת לשתי מכולות פתוחות גדולות בנפח של 32 קוב כאשר יחד עם משטח הדחסנים, אשר הוקם בעונה הקודמת, תשלים תמונה מלאה של פתרונות לאיסוף ופינוי אשפה בחופי מזרח הכינרת".

המערך המתוגבר יתווסף לפינוי השגרת מהפחים הקיימים בחופים ואל הדחסנים.

מובן שמצבות עובדי הניקיון בכל החופים יתוגברו. צפויות כמויות של כ-450 עובדי ניקיון ליום בחופי מזרח הכינרת בלבד.

באיגוד נערכים גם עם מערך אבטחה מתוגבר אשר ידאג לצירי גישה פנויים, גם בכניסות לחופים וגם בתוך החופים עצמם על מנת להכווין רכבים לחניות ולהבטיח חניה מסודרת וגישה פנויה לרכבי פינוי האשפה וצוותי חירום.

אריק טל, קצין ביטחון באגף מינהלת כינרת מספר על ההיערכות:

"בחופים הגדולים, בעיקר בכורסי - חלוקים - לבנון וצינברי - ברניקי - שקמים וגם בחוף דוגית



רמפה לפינוי אשפה צילום: שלום רנד



הסדרת נתיב לרכב פינוי אשפה בחוף לבנון וכורסי. צילום: עידן טולדנו



עבודות לבניית רמפה בחוף חלוקים צילום: שלום רנד



כניסה לחופים. צילום: שמעון אבו

יעל סלע, מנהלת אגף חינוך, קהילה והסברה מספרת:

"אגף חינוך נערך בקדחתנות לחג הפסח ובעקבותיו פתיחת עונת הרחצה, בימים אלו אנו נמצאים בעיצומו של תהליך קליטת "מסבירנים" לחופים, אותם חברה' שעושים עבודת קודש ועוברים בין הנופשים בחופי האגם ומניעים אותם למעורבות בשמירה על הניקיון ועל הכינרת בכלל. בהזדמנות זו, אנו קוראים לכל המעוניינים להצטרף לצוות ההסברה ליצור קשר עם אגף החינוך. כמו כן נערכים לתחילת הפעלתו של שאטל סובב כינרת, חידוש שלטי התחנות וכמובן רענון המידע בכוכבית כינרת, מוקד המידע של איגוד ערים כינרת.

במהלך החג יערכו סיורים ללא תשלום בשביל סובב כינרת וגם לכך נערכים צוות האגף והמדריכים. אנו מקווים כי בעקבות פעולות ההסברה האינטנסיביות הנעשות בחופים במקביל לעבודות התחזוקה והטיפול בנושא האשפה, נעבור את החג ועונת הרחצה בסדר וניקיון להם ראוייה הכינרת."

חג הפסח בכינרת הוא חג שוקק ומהנה בו זוכים באיגוד לקבל את פניהם של כל תושבי ישראל המגיעים ליהנות מחופי הכינרת, אחרי ימות החורף הקרים.

באיגוד מאחלים לכל ישראל חג חירות שמח ומזמינים לחוויית נופש בחופיה הקסומים של הכנרת באווירה של התחדשות ופריחה.

חילקנו את החופים לגזרות, כאשר בכל גזרה הצבנו מאבטחים בצורת הפעלה שמאפשרת גמישות לכל מנהל חוף, כדי להסיט ולנתב את המאבטחים לאזורים שדורשים יותר תשומת לב, לטיפול יותר יסודי. כל זה על מנת לתת מענה נקודתי בכל מקום ובכל זמן שיידרש. כמובן שהאבטחה תתנהל מסביב לשעון בכל ימות החג. בנוסף יהיו לנו צוותים של שוטרים שיתנו מענה לאירועים קשים יותר במקרה הצורך."

גם מערך הפיקוח נערך לפעילות מתוגברת לשמירה על הסדר הציבורי בחופים. לידיעת הציבור יינתנו דוחות חניה לחונים שלא עפ"י החוק ויופעל נוהל גרירת רכבים בשיתוף עם משטרת ישראל על מנת למנוע חסימות צירים.

חגי לוי, מנהלת יחידת פיקוח ואכיפה מספר על ההיערכות:

"היחידה תפעל לאורך כל ימי חול המועד פסח במתכונת מתוגברת בסיוע יחידת המתנדבים שחוזרת לפעילותה. במהלך תקופת החג יינתן דגש לשמירה על הסדר הציבורי במרחבי חופי הכנרת בכלל ובחופי איגוד ערים כינרת בפרט."

גם מערך החינוך וההסברה ייתן תמיכה במגע ישיר עם הציבור לנושא השמירה על הניקיון, כאשר בכל אחד מהחופים יפעל צוות הסברה אשר יסתובב בין הנופשים, יחלק שקיות אשפה ויסביר על החשיבות של שמירה ניקיון הכינרת, מימה וחופיה.

באיגוד נערכים גם עם מערך אבטחה מתוגבר אשר ידאג לצירי גישה פנויים, גם בכניסות לחופים וגם בתוך החופים עצמם על מנת להכווין רכבים לחניות ולהבטיח חניה מסודרת וגישה פנויה לרכבי פינוי האשפה וצוותי חירום.

משחה ספידו הבין-לאומי בכינרת

איגוד ערים כינרת בשיתוף עם עיריית טבריה, משרד התרבות והספורט ואיגוד השחייה קיימו השנה את משחה Speedo הבין-לאומי בכינרת בסוף שבוע של שחייה ב-14-15.10.16

אורנית בן דרור

קבוצת בן דרור

"משחה ספידו הבין-לאומי בכינרת" התקיים השנה במשך יומיים בין התאריכים ה-14 וה-15 באוקטובר.

המשחה מבוסס על תחרות השחייה ההיסטורית, שבמהלכה חצו את הכינרת לרוחבה, וכעת התקיים שוב.

האירוע נערך בשיתוף עם מכבי העולמי, עם מרכז הפועל ועם חוף גיא. ההפקה התקיימה בחסות קבוצת בן דרור ובשיתוף איסתא ספורט וכנס. במשחה השתתפו כאלפיים וחמש מאות איש ששחו במגוון מסלולי השחייה:

ביום שישי התקיימו משחים לחובבים ולשומרי מסורת באורך של 1.5 ק"מ מחמי טבריה ו-500 מטרים מטיילת טבריה. באירוע השתתפו שחיינים מרחבי הארץ והאזור וביניהם קבוצת חיילים מהשייטת וראש עיריית לוד, אשר הגיע עם קבוצת שחיינים בני עירו.

בשבת התקיימו מסלולים תחרותיים מקצועיים של 10 ק"מ מחוף לבנון, 3 ק"מ מחוף שקמים ו-1.5 ק"מ מחוף חמי טבריה. מדובר במסלולים המוכרים במסגרת התחרות הרשמית של איגוד השחייה, והם היו פתוחים גם למי שאינו חבר איגוד. כמו כן התקיימו מסלולים עם מדידה ובקרה (מסלולים עממיים) לחובבי שחייה של 3 ק"מ ו-1.5 ק"מ.

לסיום, התקיים טורניר כדורמים במימי הכינרת בשיתוף איגוד הכדורמים.

לאירוע הגיעו קבוצות שחייה רבות, ביניהן שחייה נבחרת ישראל לצד חובבי שחייה רבים שנהנו מיום נאה בכינרת. סיום המסלולים נחגג בטקס חלוקת הפרסים בחוף גיא במעמד ראש עיריית טבריה, מר יוסי בן דוד, ראש המועצה האזורית גליל תחתון, מר מוטי דותן ומנכ"ל רשות הניקוז מר צביקה סלוצקי.

כל משתתף קיבל משקפת שחייה מתנת ספידו, מדליה, שי מאיגוד ערים כינרת והטבות נוספות. כמו כן הוענקו פרסים ומדליות למנצחים בתחרות וכן פרסים כספיים בגובה של 6000 ₪ למנצחים בדירוג הכללי במסלול של 10 ק"מ.



צילום: איתמר גרינברג



צוות רשות הכינרת ממתין לרצי המרתון בחוף שקמים



רצי המרתון לצד צוותי רשות הכינרת. צילומים: שי מרדכי

צוותי רשות הכינרת למען רצי המרתון

בינואר התקיים מרתון WINNER טבריה ה-40, שאורגן על ידי חברת 'מרתון ישראל', בשיתוף עיריית טבריה

גם השנה חלף המרתון בחופי איגוד ערים כינרת והרצים נהנו מהאווירה הקסומה של

שלום אלבז

תקשורות

האגם הלאומי והחופים המטופחים של איגוד ערים כינרת. בין היתר עברו רצי המרתון בחוף שקמים, שם המתינו להם עוברי רשות הכינרת שחילקו בקבוקי מים ועודדו את הרצים.

מבחינת התוצאות, נשברו במרתון שני שיאים: שיא נשים ושיא ישראלי במרתון בכורה.

את קו הגמר חצה ראשון ארגה הבטמו מארצות הברית בתוצאה: 2:16:39 שעות.

בין הנשים הגיעה למקום הראשון גברמאריאם היווט גברקידאן מאתיופיה, עם התוצאה 2:25:45 ש' שיא נשים במרתון טבריה.

למקום השני הגיע גרמה אמרה מקבוצת אתלטי רמת השרון, שהשיג את התוצאה הטובה ביותר אי פעם לישראלי במרתון בכורה: 2:17:20 שעות.

ברשות הכינרת מציינים, כי שיתוף הפעולה עם מרתון טבריה הפך למסורת רבת שנים וכי משפחות רבות שהגיעו צפונה סיירו במהלך סוף השבוע במקטעים השונים בשביל סובב כינרת.



צילום: צחי גביש



צילום: רשות הכינרת

העתיד כבר כאן

חגי לוי, המנהל החדש של יחידת הפיקוח והאכיפה מוביל את היחידה לשלב הבא כגוף האכיפה המרכזי במרחב הכינרת

מריה אלוני

בסוף נובמבר מונה חגי לוי לתפקיד מנהל יחידת הפיקוח והאכיפה באגף מינהלת הכינרת והחליף את קודמו, משה הר-ציון, שהקים את היחידה. מאז הכניסה לתפקיד נערכו שינויים לא מבוטלים במחלקה, על מנת לייעל את הפעילות ולקחת אותה לשלב הבא כגוף האכיפה המוביל במרחב הכינרת. מתוך תפיסה זו הוכנסו ליחידה אמצעים טכנולוגיים כתמיכה בפעילות הפיקוח והאכיפה. "תפיסת האכיפה השתנתה", מספר

חגי, שפעל במהלך החודשים האחרונים לארגון מחדש של היחידה "עכשיו הפקחים עובדים בצוותים. בעבר כל פקח עבד בגזרה שלו ואילו עכשיו הפקחים מסתובבים בשטח בצוותים. במקרים מסוימים מתגייס כל הצוות ויוצא יחד לפעילות, כמו במקרים של אירועים הדורשים צוות אכיפה מוגבר שיודע להתמודד עם בעיות מורכבות. לאחרונה צורף פקח נוסף לצוות



חגי לוי

וכל אחד מהפקחים קיבל תחום אחריות מקצועי". מציין חגי ומפרט את התחומים: "תחום אחד הוא פיקוח ימי בכינרת בדגש על יכולת פיקוח מהים למול החופים והמתחמים אליהם קיים קושי להגיע מכיוון כביש סובב כינרת, הפעלת ספינת הפיקוח כאמצעי פיקוח הן לתחום הימי והן לתחומי האכיפה האחרים. תחום נוסף הוא נושא האכיפה באמצעות רחפן עם יכולת צילום מתקדמות". השימוש ברחפן צפוי לשדרג משמעותית את פעילות האכיפה בחופים, שדרוג שלדבריו של חגי יבוא לידי ביטוי בשני אופנים: "המשימות של הרחפן הן סקירת השטח והכנה לפעילות האכיפה. יש שטחים נרחבים סביב האגם שהגישה אליהם מוגבלת וקיים קושי בביצוע פעילות פיקוח ואכיפה. הרחפן הוא כלי מצוין לצילום, לתיעוד ולסקירה. בנוסף, יסייע הרחפן למחלקת ההנדסה בתיעוד התשתיות ובמעקב אחר פרויקטים שהאיגוד מפתח, לערוך סקר עבודות פיתוח והכנה לקראת עבודות פיתוח עתידיות. "הרחפן הוא לא היחיד הטכנולוגי היחיד שצפוי להצטרף לאמצעי הפיקוח והאכיפה של היחידה" אומר חגי שמקפיד להיות עם היד על הדופק: "אנחנו בוחנים כל הזמן אמצעי אכיפה מתקדמים. דוגמה אחת לכך היא רכישת מצלמות גוף ממש בימים אלו, כדי לאפשר תיעוד בעבודה השוטפת מול הציבור. אנחנו גם בוחנים אמצעים טכנולוגיים לשיפור יכולות האכיפה של הספינה

מבחינת יכולות תצפית וצילום מתוך התאמה למשימות של אכיפה, סיוע, הצלה וחיפוש, כדי שהספינה תוכל לסייע לפעילות המשטרתית במידת הצורך".

בחודשים האחרונים נרשמו הישגים רבים בפעילות של המחלקה בחופי כינרת, "פינינו שלוש עשרה פלישות בחוף האון. טיפלנו בדיג בלתי חוקי, בדגש על דייג שמבצעים עם רשתות. התמקדנו גם באכיפת חוק הניקיון במיוחד באזור טבריה ומגדל, פעלנו לאכיפת חוק איסור נהיגת רכב בחוף הים. בין היתר עצרנו חמישה טרקטורונים שנסעו בשטחי החוף". מרחיב חגי ומוסיף: "לשמחתי, סיימנו הליך משפטי נגד אדם ששט בניגוד לתקנות בטיחות השיט, נתפס פעמיים וקיבל עונש על תנאי וקנס כבד. מדובר במקרה של שיט שמסכן את המתרחצים ברצועת החוף".

בימים האחרונים שבה לפעילות יחידת המתנדבים של רשות הכינרת - "יחידת שלך". היחידה, שהוקמה לפני מספר שנים ושותפים לה משרד להגנת הסביבה ומשטרת טבריה, עברה תהליך של ארגון מחדש, נבחר מפקד חדש מתוך צוות הפיקוח ובימים הקרובים יחל פרסום וקמפיין להצטרפות של מתנדבים נוספים.

"אני רואה ביחידת המתנדבים גורם משמעותי בתוך פעילות האכיפה והפיקוח של רשות הכינרת במרחב, היחידה מהווה משלים ותומך לפעילות של פקחי היחידה. החיבור של תושבי האזור כמתנדבים למשימת השמירה על הטבע וחופי הכינרת היא משימה בעלת חשיבות ערכית מהמעלה הראשונה. מאחל לצחי גביש, מפקד היחידה החדש, הצלחה בהובלת היחידה קדימה לשיאים חדשים ולמתנדבים הצלחה, הנאה ושותפות מלאה בכל הפעילויות בהמשך".

פעילות נוספת מתנהלת במסגרת פורום אכיפה מרחבי לאזור הכינרת, מתוך כוונה כי יחידת הפיקוח והאכיפה תהווה גוף אכיפה מוביל באזור הפורום, שחידש את פעילותו לפני כחודש וחצי בראשות חגי, ייפגש אחת לרבעון.

"בפורום משתתפים כל מפקחי הגופים שאנו עובדים אתם בשיתוף פעולה", מסביר חגי, "רשות מקרקעי ישראל, שיטור ימי, היחידה לאכיפת דיני מקרקעין במשרד האוצר, המשרד להגנת הסביבה, רשות הטבע והגנים ונציגות של יחידת הפיקוח של משרד החקלאות, בהמשך יוזמנו נציגים של גופים נוספים והפורום יגדל. הפורום הבא צפוי להתכנס לקראת פסח ולפני פתיחת עונת הרחצה".

לאור ההישגים המרשימים של היחידה בראשות חגי לוי, אין כל ספק שעבודת הפיקוח במהלך עונת הרחצה הקרובה תתנהל בצורה יעילה ויסודית הרבה יותר.



צליחת הכינרת של עידן גרינבאום

אחרי שהשתכשך 20 שנה בתקשורת, עידן גרינבאום, ראש המועצה האזורית עמק הירדן, שב להשתכשך בכינרת: הוא פועל לטיפול ולשיפור חופיה, הוא מקדם את פיתוח הירדן הדרומי ומתנגד נחרצות לצינור המים המתוכנן אל ממלכת ירדן (ולא יהסס להוביל מאבק ציבורי בנושא), וגם משתכשך בה ממש: "אני חושב שאני היחיד מראשי המועצה עד היום, שצלח את הכינרת במילוי תפקידו". דרך צלחה

ארנון לפיד

"כמי שבא מעולם התקשורת, ובוודאי 'ישב ביציע' והעביר ביקורת ופרשנות על עשייה או על אי עשייה, אין ספק שהדברים נראים אחרת כשאתה נושא באחריות ופועל בתוך המערכת הציבורית. אבל זו בדיוק הסיבה שבגללה ביקשתי לי את התפקיד הזה", אומר עידן גרינבאום, ומתכוון לתפקידו, שאליו נכנס בפברואר 2016, ראש המועצה האזורית עמק-הירדן. הוא נולד לפני 46 שנה על שפת הכינרת, שלכבודה התכנסו, באשדות יעקב איחוד, הוא מחזיק בתואר שני במדע המדינה, נשוי לד"ר מיכל רום, אב לארבעה, ורוב שנותיו משתכשך בעולם התקשורת. בעצם, הרבה יותר ממשתכשך בלבד, שכן הוא עבד בדיסק הכלכלי של "הארץ", היה ממקימי ynet, ולהבדיל, "כלכליסט", אך בעיקר הוא מוכר בזכות "סוגרים חשבון", אתה נדד בכמה ערוצי טלוויזיה. בצד כל אלה גם לימד כלכלה ותקשורת במכללת כנרת.

"ידעתי שהדברים אינם פשוטים וקלים", הוא ממשיך ומנמק את התפנית החדה שחולל בקריירה שלו, "אבל חשבתי אז, ואני מאמין גם עכשיו, שבכוחי וביכולתי לעשות אותם. ההתחלה הייתה, כצפוי, מורכבת, וכללה חודשים של למידה אינטנסיבית של הסוגיות הכרוכות בתפקיד, ושעליהן אני מופקד כראש המועצה, והן רבות ומורכבות. זה מתחיל בנושאי בינוי, דרך ענייני ביו, המשך כמובן בענייני חינוך ורווחה, ועוד ועוד. בשלב זה אני יכול לציין בסיפוק, ש'סיימתי סמסטר ראשון', אבל אין לי אשליות, הדרך עוד ארוכה. לצד שלב ההכנה והלימוד, נקטתי כמה פעולות מיידיות, בנושאים מרכזיים שחשבתי שלא רצוי לחכות ולדחות אותם, ולו ביום אחד נוסף. כוונתי לתפקוד המועצה בתחומים שונים, כמו השקת פעילויות חדשות לרווחת תושבי צפון הכינרת, קידום תיירות ובנייה, ועוד".

אז אתה כבר בשל לומר מה הם הנושאים העיקריים על סדר יומך?

"אני רואה את הבחירה של אדם, או של משפחה, היכן לקבוע את מגוריו, כמורכבת ממשולש שקדוקדיו הם: תעסוקה, בית, וחינוך (ולאו דווקא בסדר זה). מאז כניסתי לתפקיד, אני פועל רבות בשלושתם: לאפשר למשפחות הרבות הרוצות לבנות את ביתן בעמק הירדן לעשות זאת, ולפתוח בפניהן שלל אפשרויות מגורים נוספות; להרחיב את מקורות התעסוקה, למשוך לעמק הירדן תעשייה מתקדמת, ולעודד הקמת תשתית לעסקים קטנים במגוון תחומים; במקביל, בשיתוף פעולה עם מערכת החינוך, אני פועל לשיפור התוצרים, והטמעת ערכי מצוינות במרחב שבאחריותי".

ככל שמדובר בנהר הירדן, במורד הירדן, או ב"מורד הדרומי" כפי שהוא מכונה, אומר עידן, הטיפול בו הוא מהנושאים המרכזיים על סדר יומה של המועצה. "אני, כמו כל תושבי עמק הירדן, כואבים זה שנים רבות את המצב, ובמיוחד בקטע מסכר דגניה ועד אתר נהריים, שהפך מנהר שוקק, לנחל המזרים ביוב מטוהר, ברמות כאלה ואחרות. תקצר היריעה

"בשלב זה אני יכול לציין בסיפוק שסיימתי 'סמסטר ראשון', אבל אין לי אשליות, הדרך עוד ארוכה. לצד שלב ההכנה והלימוד נקטתי כמה פעולות מיידיות בנושאים מרכזיים שחשבתי שלא רצוי לחכות ולדחות אותם, ולו ביום אחד נוסף."



צילום: ארז ביטון

**"כמו כל תושבי עמק הירדן,
אני כואב שנים רבות את
מצב הירדן הדרומי, ובמיוחד
בקטע מסכר דגניה ועד אתר
נהריים, שהפך מנהר שוקק,
לנחל המזרים ביוב מטוהר.
בגדול, הכוונה היא להפוך
את הירדן הדרומי לגן לאומי
בחלקו, ולשמורת טבע
בחלקו האחר"**

מלתאר את הפעילות שנעשתה בנושא, ובעיקר תיעשה, אבל בגדול, הכוונה היא להפוך את הירדן הדרומי לגן לאומי בחלקו, ולשמורת טבע בחלקו האחר. במקביל, אנחנו מקדמים מול כל הגורמים הרלוונטיים את נושא הגדלת כמויות מי הכינרת המוזרמות לירדן הדרומי - לישראל אין כיום בעיית מים - וגם מטפלים בנושא הביוב, כך שלא יזרם עוד לירדן. בסופו של דבר אמור הירדן לחזור למצבו המקורי, ולהיות בית לצמחייה ולחי ייחודיים, כשלצדו יפותחו מסלולי טיול ורכיבת אופניים, יוכשרו אתרי קמפינג ועוד. לאחרונה חנכנו, יחד עם חברת החשמל, משרד התיירות, קק"ל, וגורמים נוספים, את שביל הסכרים בנהריים, וחגגנו את חידוש הזרמת המים ל'תעלת האפס', וממנה למפל שעמד חרב במשך שנים ארוכות."

לעצור את הצינור

מדוע מתעקשים מקורות ורשות המים להעביר מים לממלכת ירדן בצינור, ולא בנחל, לטובתו ולטובת הסביבה?

"השאלה הזו, אכן, נשאלת על ידי רבים בעמק הירדן ומחוצה לו, וקיבלנו עליה שלל תשובות והסברים, שבמקרה הטוב אפשר לכוונת אותם כלא רציניים. כולנו מבינים את החשיבות האסטרטגית למדינת ישראל, לספק מים לממלכת ירדן. אבל סברנו, ואנו סבורים גם עכשיו, שניתן להזרים את המים הללו במורד הירדן, ולשאוב אותם בסמוך לנהריים.



אלא שמולנו אנו מוצאים את חברת מקורות, שרואה בפרויקט הצינור עתיר ההשקעה, מפתח להישרדותה בעידן ההתפלה, שבו שירותיה כבר אינם נדרשים כבעבר. אנחנו חוזרים וטוענים, שחלופת הירדן זולה יותר, טובה יותר לסביבה, ונמשיך להתעקש על דרישתנו בעבר, אצל רשות המים ומשרד האנרגיה שמופקד עליה, לנהוג בהגינות בסיסית, ולקיים בסוגיה הזאת דיון רציני ומעמיק, מה שלא נעשה עד לרגע זה. מלבד זאת, כל ההבטחות של רשות המים ומקורות, על כך שיימצאו די מים לממלכת ירדן ולירדן הדרומי, נראות, לאור מצב הכינרת הנוכחי, כלא רציניות. החשש הגדול הוא, שאם יימשכו שנות הבצורת, ומצב הכינרת יוסיף להידרדר, תיחסם אספקת המים לירדן הדרומי, כדי שאפשר יהיה להבטיח המשך עמידה בהסכמי אספקת המים לממלכת ירדן."

מסתמנת החלטה סופית בנושא?

"לצער, נכון לעכשיו, כשלו כלל הניסיונות של עמק הירדן והיישובים שבו, לעצור את פרויקט הצינור, באמצעות הדיונים במוסדות התכנון ובאמצעות בתי המשפט. עם זאת, אנחנו מאמינים כי המילה האחרונה עדיין לא נאמרה בנושא, וסומכים על שיקול דעתם של מקבלי ההחלטות בירושלים, שיתעשתו ויעצרו את האיוולת של פרויקט הצינור. מעבר לכך: כמו אז, גם עכשיו, אפשר לעצור את הצינור באמצעות מאבק ציבורי של תושבי עמק הירדן. התושבים כבר הוכיחו בעבר את עקשנותם ויכולת העמידה שלהם במצבים קשים. אני סמוך ובטוח כי ביום שבו ייקראו לדגל, הם יתייצבו מול הטריקטורים של מקורות, ובמידת הצורך, גם יעצרו אותם בגופם."

מה אתה יכול לומר על שיתוף הפעולה בין המועצה האזורית, בכלל זה איגוד ערים כינרת, לבין ראשי רשויות ומשרדים ממשלתיים?

"עקרונית, שיתוף הפעולה עם איגוד ערים כינרת ורשות הניקוז, שמשמשת זרוע ביצועית שלו, הוא אמיתי ומצוין. לא פעם ולא פעמיים אנחנו מבצעים פרויקטים חשובים במשותף, תוך איגום משאבים מכל הגופים. כמי שבעבר לא ממש הזדמן לו להכיר לעומק את רשויות הניקוז - ולגבי רשות ניקוז כינרת במיוחד, אני מוכרח לומר שמדובר בגוף מקצועי, שהציבור לא תמיד מודע לעבודה המשמעותית והמבורכת שהוא עושה. לצערנו הרב, קשה לומר דברים דומים לגבי שיתוף הפעולה עם משרדי הממשלה. תושבי עמק הירדן עדיין נדרשים לממן בסכומים הולכים וגדלים את הניקיון ואת הטיפול בחופים, שאינם שייכים לאגוד ערים, וגם את אלה שלאורך הירדן הדרומי. כל ניסיונותינו לקבל סיוע לכך ממשרד הפנים, או מגורמים אחרים, עלו עד כה בתוהו."

האם לא ניתן "לדאוג" לכינרת עם פחות שותפים?

"האמרה הרווחת במקומותינו בימים אלה היא, שככל שמפלס הכינרת יורד, כך מעורבים בניהולה ובהסדרתה גורמים רבים יותר. נכון לעכשיו, אפשר למצוא בתוך הכינרת ולאורך חופיה, את רשות המים, רשות הטבע והגנים (כמוציאה לפועל של חוקי הגנת הסביבה), פקחי איגוד ערים, משטרת ישראל, יחידות הפיקוח על הבנייה, ועדיין הרשימה לא שלמה. מי שבעיקר סובלים מריבוי הידיים, הם תושבי היישובים סמוכי הכינרת - גינוסר, עין-גב, האון ומעגן. תושביהם, שמתגוררים בבתיהם עשרות שנים, מוצאים את עצמם לא אחת בשנים האחרונות בעמדה של מפרי חוק ועבריינים, או, לחילופין, חשופים להטרדות של אורחים לא קרואים, שבחסות החוקים החדשים דורסים ורומסים את זכויותיהם הבסיסיות ביותר. במדינה מתוקנת, היה ראוי כי רשות אחת, או שתיים לכל היותר, יטפלו בכנרת. לשאלתך: כן, ניתן בהחלט לצמצם את מספר הגורמים המשכשכים בכינרת, אך לצערנו המציאות הפוכה."

שיעורי התעמלות בכינרת

"הכינרת", אומר עידן, בדקות היקרות שהצליח לפנות בסדר יומו העמוס לשיחה, "היא הכול, עולם ומלואו, מאז ילדותנו. היא תבנית נוף מולדתנו. לכל קיבוץ הייתה פיסת חוף פרטית כאילו, כמה מטרים לא מוכרזים רשמית, ובה היינו מבליים שעות נפלאות. כשלמדנו בתיכון 'בית ירח', שיעורי ההתעמלות שלנו היו רחצה בכינרת, אבל גם מחוץ ל'שיעורי ההתעמלות' האלה, היינו מבריזים מהלימודים בכל הזדמנות ורצים לכינרת. והיו, כמובן, האירועים הגדולים באמפי של צמח, והיה כבר אז, כמובן, בית הקברות עם כל השמות החשובים. כינרת זה יותר מהאגם עצמו. כינרת זה אייקון. מושג."

באמצע שנות ה-90 עזב עידן את הקיבוץ בו נולד, ואת כל היופי הזה, לטובת לימודים

"השאלה מדוע מתעקשים מקורות ורשות המים להעביר מים לממלכת ירדן בצינור, במקום בנחל, נשאלת על ידי רבים, וקיבלנו עליה שלל תשובות והסברים, שבמקרה הטוב אפשר לכוונת אותם כלא רציניים. כולנו מבינים את החשיבות האסטרטגית למדינת ישראל, לספק מים לממלכת ירדן, אבל לדעתנו ניתן להזרים את המים הללו במורד הירדן, ולשאוב אותם בסמוך לנהריים"



צילום: עמית אשל

"לצערנו הרב, קשה לומר דברים טובים לגבי שיתוף הפעולה עם משרדי הממשלה. תושבי עמק הירדן עדיין נדרשים לממן בסכומים הולכים וגדלים את הניקיון והטיפול בחופים, שאינם שייכים לאיגוד ערים, כמו גם את אלה שלאורך הירדן הדרומי. כל ניסיונותינו לקבל סיוע לכך ממשרד הפנים, או מגורמים אחרים, עלו עד כה בתוהו"

ופיתוח קריירה כאיש תקשורת רב גוני, ששלח יד בכל תפקיד אפשרי, בכל המדיות. לפני ארבע שנים חזר עם משפחתו לקיבוץ. "רצינו לצאת מתל-אביב, פיזית וקונצפטואלית. לנגד עינינו עמדה בעיקר טובת הילדים. היה חשוב לנו שישגדלו בחיק המשפחה המורחבת, ויזכו לחינוך ולאווירה הבריאה של הקיבוץ". בחירתו לתפקיד, במקום יוסי ורדי שנאלץ לפרוש, התאפשרה אחרי סיבוב בחירות שני. עם התפקיד הזה קיבל עליו את כל ה"חבילה": חבר הנהלת איגוד ערים כינרת, חבר רשות ניקוז כינרת, וגם יו"ר בית גבריאל שלחוף הכינרת, וחבר הוועד המנהל של בית יגאל אלון בגינוסר וישיבות, ודיונים, וסיורי שטח בלי סוף.

לא בגעגוע, הוא אומר, הוא מטיב לזכור את מראה ומצב הנחלים וחופי הכינרת בעבר: לכלוך, הזנחה, בריונות. "אין ספק שמאז חל שיפור אדיר במראה החופים, בשל השיפור בניהולם. ניכרת היטב ההשקעה האדירה בתשתיות שמבצע איגוד ערים, הודות להזרמת כספים מסיבית של משרד האוצר. ראוי לברך על כך, וכמובן לשאוף כי ההשקעה הזו תימשך עד שנגיע ליום המיוחל, שבו כל חופי הכינרת וסביבתה יהיו ברמה הגבוהה ביותר. ככל שהדבר תלוי בי, אשמח אם חופים נוספים ייכנסו תחת מטריית איגוד ערים כינרת. נרצה לראות את האיגוד מטפל היטב בשביל סובב כינרת, וגם בחופים הלא מוכרזים שמסביבה. במקביל, נמשיך להיאבק למען שמירה על איכות החיים של תושבי עמק הירדן ביישובים שמסביב לכינרת, על זכותם לחיות בשלווה ובבטחה מול כל הגורמים המתיימרים לדבר בשם האינטרס הציבורי, אך בדרך לכך שוכחים את הציבור עצמו. בנוסף, נמשיך לשאוף לפתח בכל כוחנו עוד ועוד אתרי תיירות סביב לכינרת, החל בכפרי נופש ומלונות נוספים ושלל אטרקציות, שיהפכו את האזור למקום שכדאי לנפוש בו זמן ממושך".

תהיה "כינרת אחרת" כשתסיים את תפקידך?

"אני מאחל לעצמי, וגם לכל הקוראים ולתושבי העמק כולו, שכשאסיים את תפקידי, הכינרת תהיה מלאה במים, בנופשים ובתושבים מרוצים, וכל אלה יחיו יחד בשלווה ובהרמוניה. כולנו יודעים למי ניתנה הנבואה, אני אשתדל להתמקד בעשייה".

רגע, ת'אמת, מתי השתכשכת לאחרונה במימי הכינרת?

"תופתע, ממש לא מזמן, בצליחת הכינרת במסלול הארוך, יחד עם עשרת אלפים אנשים. אני לא רוצה לפגוע באף אחד, אבל נדמה לי שאני יו"ר המועצה היחיד שעשה זאת".

במילוי תפקידו, אתה מתכוון.

"כמובן, כמובן".



מי רקת - המכון לטיפול וסינון מי טבריה

מקור המים הבלעדי של טבריה הינו מי אגם הכינרת. כבר בשנות ה-60, הטיפול במים אלה הוגדר כצורך דחוף ובעבר המים נשאבו ישירות ממי הכינרת כשהטיפול היחיד שנעשה היה חיטוי על ידי הזרקת כלור בלבד.

רועי מזרחי

מערכת אספקת המים העירונית של טבריה, הוקמה בשנת 1972 ויועדה לספק מים לחלק העתיק של העיר, מכותר החומה. במהלך שנות קיומה, הורחבה פריסתה והיא הפכה למערכת מודרנית, מהמורכבות בישראל, המספקת מים ל-7 אזורי לחץ. כיום, מסופקים בטבריה, כ-6 מיליון מ"ק מים מדי שנה לאוכלוסייה של כ-45,000 נפש.

מכון הסינון, המפעל לטיפול במי טבריה שממוקם בסמוך לשפת הכינרת הוקם בשנת 1998. על מנת לשמור על החזות התיירותית של האזור, נבנה המפעל באופן כזה שישתלב מבחינה ארכיטקטונית באתר התיירות באזור וישמש מוקד לביקורים של תלמידי בתי-ספר וקבוצות אחרות לצורך לימוד נושא המים והטיפול בהם.

מי הכינרת אומנם מוגדרים כמים טובים לשימוש מאחר שאין בהם נוכחות של מתכות כבדות, מזהמים וחומרים רדיו-אקטיביים, אך בשל היותם מים עיליים קיימת בעיה של נוכחות חומר אורגני ואנאורגני במים, הגורם לתופעות של טעם, צבע וריח בלתי נעימים. מים אלה דורשים טיפול ייחודי אשר מתבצע במכון הסינון.

לכן קיים צורך בסינון המים על מנת לסלק את המוצקים המרחפים ואת העכירות, המאפיינים מים אלה. מערך ההובלה והטיפול במים מתחיל מנקודת היניקה שנמצאת כ-200 מטר מהחוף ובעומק 7 מטר מפני המים באמצעות שני צינורות בקוטר "24 מועברים המים לתחנת החוף שם הם עוברים סינון ראשוני.

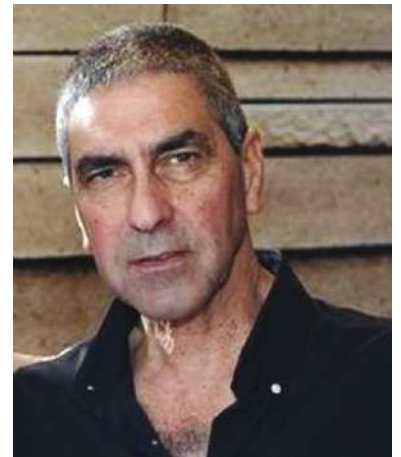
על מנת לשפר את יעילות המתקן ולהפריד חלק ניכר מחומר זה, הותקנו מסננים מדגם Scan Jet בקוטר "12 ובעלי כושר הפרדה של 50 מיקרון ע"י חברת עמיעד המהווים חוצץ של החומר המרחף בספיקה מקסימלית של 1440 מ"ק"ש להורדת העומס האורגני הנכנס למתקן בעת שאיבה מהכינרת. משמעות הסינון המוקדם היא הגדלת יעילות הטיפול במים וכתוצאה מכך קטן השימוש בכימיקלים שמשמשים להפרדת המזהמים. בנוסף, באמצעות הקטנת העומס האורגני בכניסה למתקן הסינון חלה ירידה משמעותית בכמות השטיפות של מצעי הסינון במסנני החול, בשל איכות המים המשתנה בכינרת לאורך השנה. הסינון המוקדם מסייע לשמירה על איכות מים שמתופלים ברמה גבוהה ויציבה לאורך כל השנה.

לאחר מכן, מועברים המים למיכלי ענק בהם ישנן עמודות פחם פעיל שמטרתו להרחיק את חומרי הטעם והריח ולהשביח את המים, למים מוספים חומרים שונים על מנת לאזן את רמת החומציות (pH) וכן כלור שמטרתו לחטא את המים באופן סופי. בשל היותו חומר בעל יכולת שאריתית הוא נשאר במים גם לאחר ק"מ רבים של צנרת עד לאספקתו לברזי הצרכנים, כמו כן מתבצעת הפלרה לפי דרישות משרד הבריאות. עקב המבנה הטופוגרפי של העיר טבריה, המים מוזרמים באמצעות קווי סניקה ל-7 אזורי לחץ הפזורים בטבריה. בכל אזור לחץ קיימות בריכות אגירה המספקות בגרביטציה מים לתושבים, השאיבה מתבצעת בשעות בהן עלות האנרגיה היא הנמוכה (תעו"ז), הזרמת המים מפוקדת ומבוקרת 24 שעות ביממה, כמו כן כל המתקנים ממוגנים על ידי מערך מצלמות ואזעקות.

מדברי מנכ"ל התאגיד שאול דוד: "תאגיד מי רקת טבריה שם את נושא רצף אספקת המים ואיכות המים המסופקים לתושבים בראש סדר העדיפויות. עובדת היות התאגיד ספק המים לעיר טבריה ועובדת היות הכינרת מקור המים היחיד בעיר מהווה אחריות כבדה ביותר והתאגיד ימשיך ויעשה את כל הדרוש על מנת לספק מים ברצף, ובאיכות גבוהה בהתאם לסטנדרטים הגבוהים שהציב התאגיד".

ראש עיריית טבריה ויו"ר דירקטוריון התאגיד יוסי בן דוד אמר: "איכות מי השתייה בעיר טבריה עומדת בראש מעיינו. אנו מקפידים הקפדה יתרה על איכות המים מתוך דאגה עמוקה לבריאות התושבים.

תושבי טבריה נהנים ממים ברמה הגבוהה ביותר אשר עומדים בכל התקנים המחמירים תוך ביצוע בקרה רציפה על איכות המים המסופקים.



מנכ"ל התאגיד, שאול דוד



מכון הסינון. צילומים: דוברות מי רקת



המכון לטיפול וסינון מי טבריה

המים שלך בודדים טובים



מי רַקַת טבריה
תאגיד המים והביוב אזור טבריה



1-800-807-777

 www.mei-rakat.co.il



שיקום נחלי הגליל העליון

פעולות השיקום, שנערכו בתעלות ובנחלים של הגליל העליון, הצליחו להשיב את מופע הנחל הטבעי והעשירו את מגוון מיני החי והצומח בערוץ ובסביבתו, תוך כדי שמירה על תפקודם החיוני כעורקי ניקוז, המונעים הצפות בשטחים חקלאיים סמוכים



שיקום נחל עיון באיזור פארק המטוס צילום: גיא קולר

רן מולכו

ליגמ פרוייקטים סביבתיים

תמונות מהעבר ועדויות בעל פה מספרות סיפור שונה על נחלי הגליל העליון מזה שאנו מכירים היום. בשנות ה-50 ניקוז ביצות החולה ואגם החולה ההיסטורי היה קריטי לבריאות ומופע הנחלים בגליל העליון. מפעל הניקוז הפך נחלים לתעלות עמוקות וישרות, המסוגלות להזרים כמויות אדירות של מים במהירות רבה אל המורד. ניקוז העמק הביא לביטולם הגמור של איזורים ביצתיים נרחבים, אשר אצרו את מי הנגר העילי והתרחבו בהתאם לכמויות המים שנשטפו אליהם.

לאחר פעולות הניקוז בעמק החולה התרבו השטחים החקלאיים בעמק ובגליל העליון ועלה הצורך למנוע נזקי שיטפונות לשטחים אלו. מניעת ההצפות של השטחים החקלאיים הביא לנתק בין הנחלים לבין מישורי ההצפה הטבעיים שלהם: הנחלים הוסבו לתעלות ניקוז המנותקות מהשטחים הצמודים להם, אשר לפנים היו מישורי הצפה ("ברמות") של אותם הנחלים, שיוו לנחל את מופעו הטבעי, ואיפשרו התרחבות של הנחל וקיום של פעילות ביולוגית עשירה וייחודית הן של צומח והן של בעלי החיים.

הנתק בין הנחל לבין מישורי ההצפה שלו, הביא, בין היתר, לשינויים ביציבות הערוץ: האופי התעלתי של הערוץ הוביל לאירוזיה של הגדות ולסחף קרקע ובמקרים רבים אף להסרת הצמחייה לאורך הגדות, כך שבסופו של דבר נוצר בית גידול דל, הומוגני ועני במגוון של מיני חי וצומח.

מטרת עבודות השיקום בתעלות ונחלי הגליל העליון היתה להשיב להם את מופע הנחל הטבעי, תוך כדי שמירה על תפקודם כעורקי ניקוז, המונעים הצפות בשטחים חקלאיים

סמוכים. השבת המופע הטבעי של הנחל מביאה לויסות הזרימה בערוץ, לתהליכי טיהור מים, להפחתת הסעה של נוטירנטים וסדימנטים ולהגדלת מגוון ועושר מיני החי והצומח בערוץ ובסביבתו - גורמים המהווים את שירותי המערכת האקולוגית של הנחל לאדם ולסביבה. שיקום התעלות והנחלים בגליל העליון משלב פעולות לשיקום בתי הגידול הלחים לאורך התעלה, מתוך תפיסת התעלה או הנחל כמערכת רב תכליתית אשר מתפקדת כמערכת אקולוגית, המקיימת מגוון מיני חי וצומח האופייניים לארץ ישראל וייחודים לעמק החולה ולגליל העליון. זאת תוך כדי מילוי של צרכים ניקוזיים ותיירותיים. פעולות השיקום המגוונות מתבצעות בערוץ עצמו. יחד עם זאת, על מנת למנוע את



שיקום התעלה. צילום: גיא קולר

חזרתן של הבעיות הנוצרות במורד הנחל יש צורך גם בשיקום של מעלה הנחל. פעולות אלו כוללות מניעת סחף קרקע ואירוזיה של המדרונות על ידי ייעור וחקלאות משמרות קרקע וכן השהיית הנגר העילי ותפיסתו במעלה הנחל על ידי יצירה מחדש של פשטי הצפה לקליטת מי שטפונות ויצירה של בתי גידול לחים כגון בריכות חורף המשמשות כאיזורים להשהיית הנגר העילי ולהחדרתו.

פעולות שיקום הנחלים בגליל העליון כוללות:

1. יצירה מחדש של איזור חיץ ומסדרון נחל:

יצירת איזור המקיים צמחייה יציבה בין הערוץ לבין השטחים החקלאיים. רצועה זו מספקת בתי גידול ואיזור מעבר של מיני בע"ח וצמחים ומשמשת כאיזור חיץ המסנן וממתן השפעות חיצוניות לנחל. פעולת שיקום זו מהווה את הבסיס לשיקום של שירותי המערכת האקולוגית של הנחל.

2. שיקום בתוך הערוץ:

א. יצירת מורכבות מבנית: הצבת סלעים, אבנים בגדלים ובמיקומים שונים, מיתון גדות בשיפועים שונים, הקמת איים בגדלים שונים בערוץ, יצירת ברמות חורפיות, יצירת פיתולים, יצירת מפלונים (Riffles) ועוד. מטרת הגברת המורכבות המבנית הינה לשקם וליצור מחדש בתי גידול ונישות אקולוגיות אשר נפגעו או בוטלו בשל האופי התעלתי של הערוץ. על המורכבות המבנית לאפשר יצירה מחדש של מגוון משטרי זרימה בנחל אשר לכל אחד מהם עולם ביולוגי שונה ומגוון מינים אחר.

ב. שיקום החתך האנכי והאופקי של הנחל: ביטול החתך האנכי האופייני לתעלה מלאכותית

**השיקום בתעלה המערבית
כלל מאמצים לאישוש,
לשיקום ולשחזור בתי גידול
לחים לאורך הערוץ, תוך כדי
שמירה על תפקוד ניקוזי
הכרחי. פעולות השיקום כללו
שיקום ומיתון גדות ויצירת
מורכבות מבנית גבוהה לצורך
יצירת מגוון של בתי גידול
ונישות אקולוגיות**



צילומים: גיא קולר

משמעו השבת נפתולים לנחל אשר תורמים לניהול הנגר העילי, לצורך שימור הקרקע ולעידוד התפתחות צמחיית הנחל. החתך הקייצי בתוספת ברמה מצד אחד או שניים מהווים את החתך החורפי שמסייע לקליטת זרימות שיטפוניות.

ג. ביטול הקיטוע בנחל והקמת סולמות דגים: יצירת סולמות דגים במקומות אשר לא אפשרו מעבר של דגים בעבר מבטל את הקיטוע בין מקטעי נחל שונים.

השיקום בתעלה המערבית כלל מאמצים לאישוש, לשיקום ולשחזור בתי גידול לחים לאורך הערוץ, תוך כדי שמירה על תפקוד ניקוזי הכרחי. פעולות השיקום כללו שיקום ומיתון גדות ויצירת מורכבות מבנית גבוהה לצורך יצירת מגוון של בתי גידול ונישות אקולוגיות. סולמות דגים הוקמו בחיבור התעלה עם תעלות ניקוז מקומיות ונחלים אחרים על מנת ליצור קישוריות בין בתי הגידול הלחים בעמק החולה.

ד. גילוח תשתית בטון: גילוח תשתית הבטון והאבן בתעלה מאפשרים יצירה של מורכבות מבנית בגדות הנחל, יצירת גדות בגבהים משתנים ולבסוף התבססות של רובם של מיני הצמחים בגדות באופן ספונטני או יזום.

בצאת נחל זהב מאזור התעשייה ק"ש גדותיו היו תלולות ומבטונות ולא הייתה בו כל צמחייה. פעולות השיקום אשר כללו את גילוח גדות הבטון, הביאו ליצירת גדות בעלי מופע טבעי העשירים בצמחיה מקומית.

ה. השבת מים: בסיס לשיקום בתי הגידול הלחים הינו זרימת מים רציפה בערוץ. בערוצים בהם זרמו מים בעבר באופן רציף ניתן, במידת האפשר, להשיב מים ע"י שחרור מעיינות או צינורות מתעלות או מנחלים סמוכים.

3. יצירה של בריכות חורף ואגמים לאורך הערוץ:

בתי גידול לחים אלו משמשים כמערכות רב תכליתיות: הם מגבירים את זמן השהיית המים, מהווים אוגר ומלכודת סחף, בנוסף להיותם בית גידול לח איכותי למגוון של חי וצומח. בשנה שעברה (קיץ 2016), במסגרת של מאמצים משותפים שנעשו על ידי מספר גופים, נוספו שני גופי מים חדשים לעמק החולה בתחום שמורת טבע החולה, שטח ה-400 דונם, כפשט הצפה ובית גידול לח נרחב ואיכותי. כעת מים רבים יותר שוהים בעמק החולה ולא שועטים אל המורד, מושכים בע"ח ועופות ומאפשרים קיום של צמחיה ייחודית לעמק החולה.

4. הנגשה לציבור:

מיזמי שיקום נחלי הגליל העליון כוללים פעולות הנגשה לציבור הרחב המעוניין לשהות בקרבת המים. לעיתים הצורך בפיתוח ובהנגשה אינו עולה בקנה אחד עם הצרכים הסביבתיים של המערכת האקולוגית בנחל ולשם כך יש צורך בתכנון מעמיק ואינטגרטיבי. עם זאת, מטרת פעולות השיקום של הנחלים אינה להפריד את האדם מהטבע אלא לתקן את עוולות העבר ולטפח חינוך סביבתי, השם לנגד עיניו ערכים של שמירת טבע וסביבה, תוך כדי השהייה בטבע.

אפיק נחל עיון בפארק המטוס עבר שיקום אקולוגי בתחומו של הפארק הפתוח לתושבי ק"ש והציבור הרחב. בין שתי לשונות טופח סבך צמחיה המשמש בית לבע"ח, לציפורים ולחרקים, במרחק מה מהציבור השוהה בנחל.

על מנת למנוע את חזרתן של הבעיות הנוצרות במורד הנחל יש צורך גם בשיקום של מעלה הנחל. פעולות אלו כוללות מניעת סחף קרקע ואירוזיה של המדרונות על ידי ייעור וחקלאות משמרות קרקע וכן השהיית הנגר העילי ותפיסתו במעלה הנחל על ידי יצירה מחדש של פשטי הצפה לקליטת מי שיטפונות ויצירה של בתי גידול לחים כגון בריכות חורף המשמשות כאזורים להשהיית הנגר העילי ולהחדרתו.

חושבים מחוץ לקופסא

מועצה אזורית
הגליל העליון



פנלים צפים במט"ש איילת השחר



קולחי גליל עליון

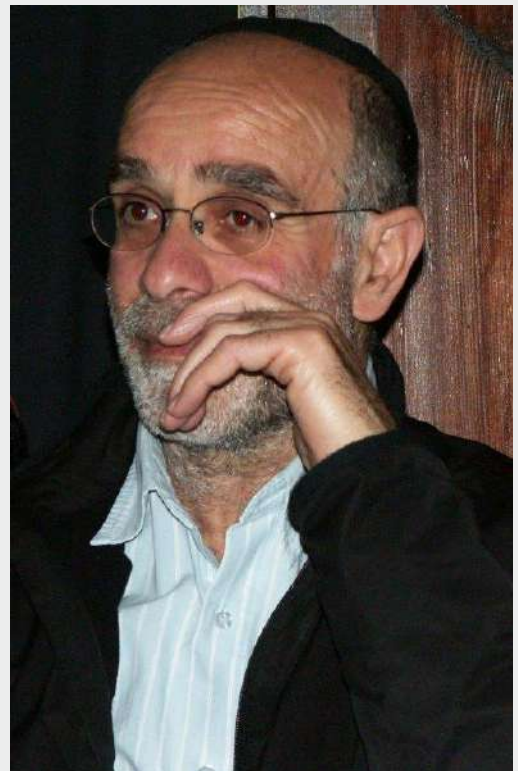
תאגיד המים של מועצה אזורית הגליל העליון

חא נחא!

טל' 04-6816654, פקס' 04-6816655, דוא"ל: kolhei@galil-elion.org.il

אפי שבתאי ז"ל

ביום ג' טבת השנה (1.1.2017) נר שמיני של חנוכה, נלקח אפי שבתאי ז"ל לבית עולמו בטרם עת לאחר מאבק ממושך במחלה קשה. אפי עבד ברשות ניקוז כינרת כמנהל חשבונות כ-31 שנים ועשה את עבודתו במסירות רבה, בצניעות ובנועם הליכות. אפי הגיע לצפון מירושלים וקבע את ביתו במושב ליבנים, שבצפון מערב הכינרת. אפי נפטר בגיל 61 והותיר אחריו אמה, אחים, אחיות, אשה, ילדים ונכדים.

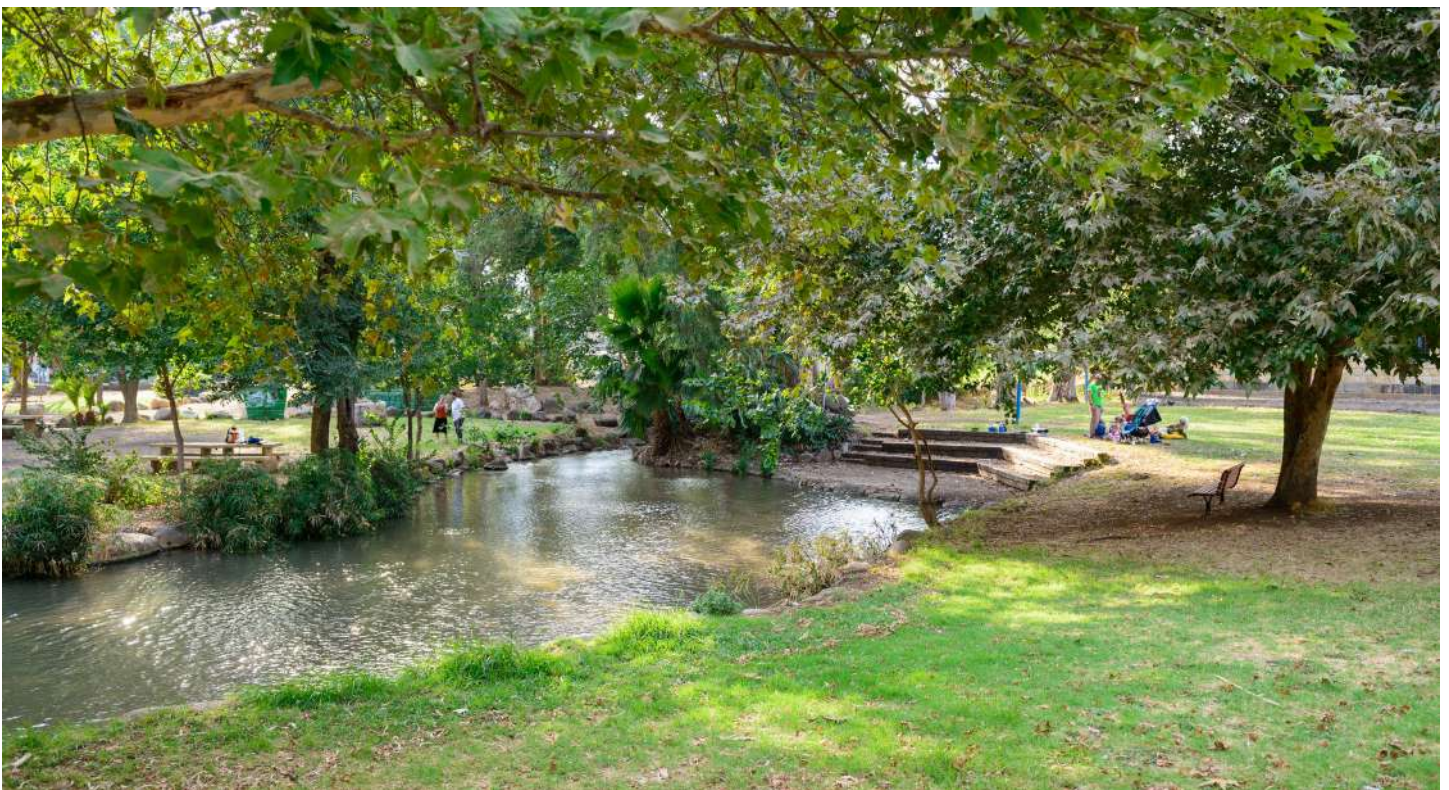


יהי זכרו ברוך



נחל זורם בקריית שמונה טבע בלב העיר

בשנים האחרונות שוקם הקטע הדרומי של נחל עין זהב בידי המשרד להגנת הסביבה, רשות ניקוז ונחלים כינרת וקק"ל לצורך מתן פתרונות ניקוז והפיכתו של אזור הנחל לאתר טבע עירוני שוקק



צילומים: דרור מילר

יוהנה נזרי

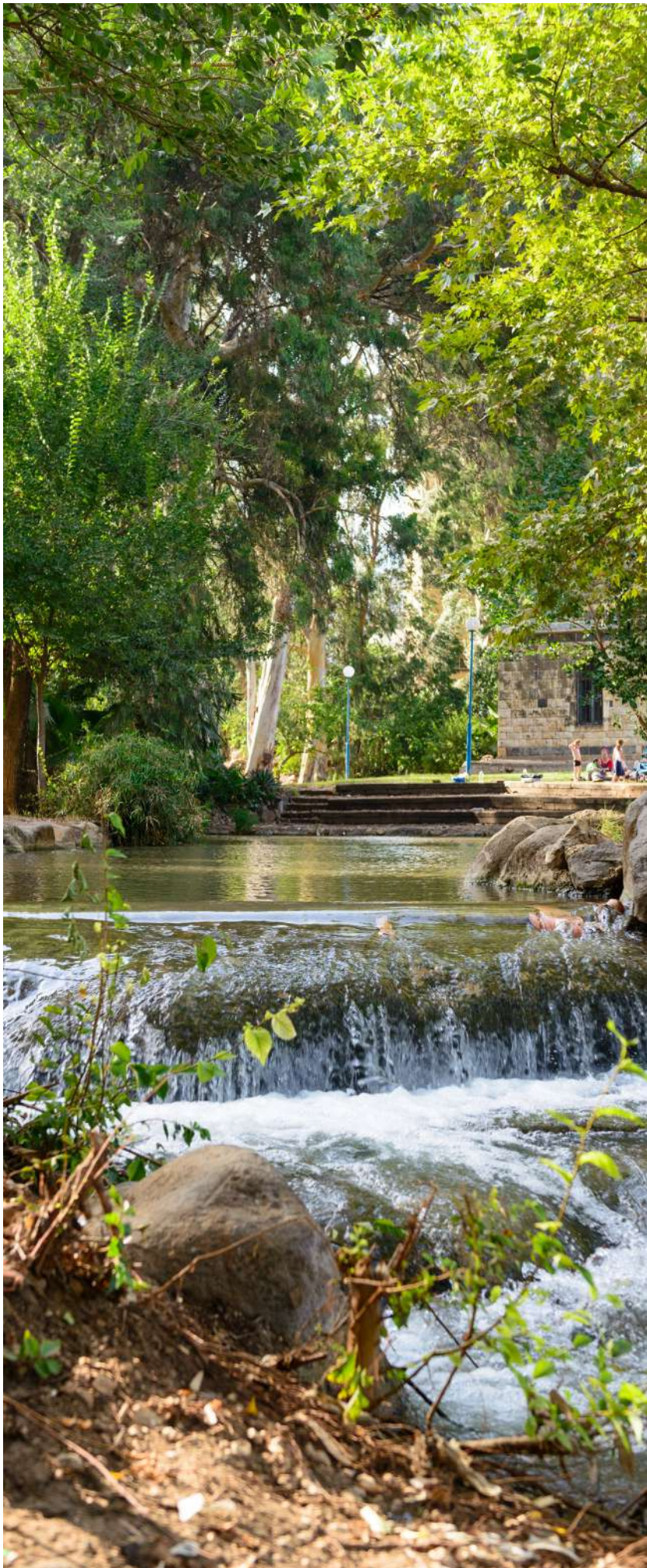
עמותת קסמי טבע ונוף

נחל עין זהב, הנחל העירוני של קריית שמונה, חוצה את העיר מצפון לדרום, חולף על פני שכונות מגורים וליד מוסדות ציבור, מוסדות חינוך ושטחים פתוחים, שהחשוב והגדול

שבהם הוא פארק הזהב המרהיב ביופיו. הנחל נמשך לאורך כ-2.5 ק"מ, והוא יוצא מן העיר דרך אזור התעשייה הדרומי ומתנקז לתעלה המערבית בעמק החולה.

מעיין עין זהב הוא המקור העיקרי למי הנחל, שמימיו זכים וצלולים והוא מספק כ-3.6 מלמ"ק בשנה. עם הרחבת שדרות תל חי (כביש 90), רחובה הראשי של קריית שמונה, נכלא המעיין בכיכר תנועה. בדרום פארק הזהב נשתמרה בחלקה טחנת קמח קדומה שהונעה בכוח מי הנחל וגם קטע מאמת המים שהובילה אליה. אם מתבוננים היטב בשרידי המבנה, ניתן עדיין להבחין בבירור בשתי ארובות הטחנה ובשני פתחי היציאה למים, שמעידים על תפקידן המקורי של המבנה.

בתחילת דרכה של קריית שמונה, שכנו פחוני המעברה שלה סמוך לכפר הנטוש חאלסה



ולאורך נחל עין זהב. מי הנחל שזרמו לצד היישוב שימשו לשתייה ולרחצה, לשטיפת כלים ולכביסה. המפל והאגם שליד המסגד (היום המוזיאון לתולדות קריית שמונה), היו מוקד לבילוי בחיק הטבע, לשחייה ולדיג עבור התושבים. בשבתות נהגו להתכנס ולהנעים את זמנם ליד המפל בשירה ובנגינה בזרנה (כלי נשיפה כורדי).

השימוש במי עין זהב

לאחר קום המדינה תפסה חברת מקורות את מי המעיין והקימה בנקודת הנביעה מבנה בטון. המים נשאבו כדי לשמש כמי שתייה לתושבי קריית שמונה וליישובי הר משגב עם, מרגליות ומנרה. עודפי השאיבה הוזרמו לנחל. מתחילת שנות ה-90, כתוצאה מגידול במספר התושבים ועלייה ברמת החיים, וכן בשל הקצאת מים הולכת וגוברת למפעל נביעות למים מינרלים, שהצטרף ב-1989 כצרכן למי עין זהב, פחתה בהדרגה כמות המים שהוזרמו לנחל והוא התייבש לחלוטין. למרבה הצער, שינויים אלו גרמו להכחדה של חלק מהחי והצומח ולהיעלמות מופע הנחל. בסוף שנות ה-90 החלו בהסדרת נחל עין זהב כדי למנוע נזקי שיטפונות לבתים הסמוכים לנחל ולכבישים, שנגרם כתוצאה מגאות שנוצרה בנחל בעת ימות החורף בעקבות הזרמת מי השיטפונות מהרי נפתלי דרך צינורות מערכת הניקוז העירונית. מעבירי מים בכבישים הורחבו, האפיק דופן באבן בקטעים שבהם הנחל עובר בשכונת מגורים ונפרצו שבילי תחזוקה המאפשרים הליכה לאורך הנחל.

בשנים האחרונות שוקם הקטע הדרומי של נחל עין זהב בידי המשרד להגנת הסביבה, רשות ניקוז ונחלים כינת וקס"ל. השיקום מאפשר ויסות המים הזורמים בנחל בזמן שיטפונות וכמו גם להעשירו מבחינה אקולוגית. כחלק מתוכנית רב שנתית לשיקום הנחל וחיבורו לרשת טיילות אזורית סמוך לנחלים ולתעלות מים בעמק החולה שונה התוואי ונוספו שני אגמים.

פארק הזהב

בשנת 1963 הגיש ע' הלל, אדריכל גנים ומשורר, תכנית ל"פארק הג'ונגל", שייבנה בשטחים הפתוחים שמסביב לנחל עין זהב ויכלול שלושה אגמים. זאת בעקבות בקשתה של המועצה המקומית קריית שמונה, אך רשות המים דאז פסלה אותה. ב-1973 פנתה המועצה שוב להלל בבקשה להכין תוכנית נוספת לפארק הג'ונגל, שבמרכזה ספארי של ממש. התוכנית כללה כלובים לציפורים ולקופים, מתחמים לחיות בר, פינת חי לילדים, אגם לעופות מים ומגרשי משחקים. ביצועה, שהחל ב-1975, הופסק בשל קשיי מימון והשטח הוזנח.

באמצע שנות ה-80 הפדרציה היהודית של סן פרנסיסקו, שאימצה את קריית שמונה, שבימים אלו כבר הייתה לעיר, הכירה בחשיבות פיתוח



של הפארק אך התנתה את תמיכתה בשיתוף הציבור. "העמותה לשימור קסמי טבע ונוף בקרית שמונה" הוקמה על רקע דרישה זו. חבריה, הנמנים על מגזרים שונים, רואים גם היום בנחל עין זהב נכס טבע ייחודי ומאמינים בכוחה של חברה אזרחית להוביל שינוי בתחום איכות הסביבה בעיר.

אדריכל הנוף שלמה אהרונסון נבחר כמתכנן הפארק, למעט האזור הדרומי שתכננו אדריכלי הנוף אחווה שטיין ודפנה גרינשטיין. ביוני 1990 נחנך הפארק ונקרא פארק הזהב. השם "ג'ונגל" צומצם ליער הגדות הסבוך שהתפתח בשקע שבו מתפצל נחל עין זהב למספר פלגים. ה"ג'ונגל" הוא אחד מבתי הגידול הלחים המעטים שנותרו במערב עמק החולה.

המאבק והישגיו

בשנת 2005 הגיש מנהל מקרקעי ישראל תוכנית לבניית 70 יחידות דיור סמוך לנחל, בחלקו הדרומי של פארק הזהב. מהלך זה הניע את העמותה לשימור קסמי טבע ונוף בקרית שמונה להגיש התנגדות לוועדת התכנון והבנייה המחוזית. במקביל, הכריזה העמותה על מאבק ציבורי נרחב שאליו התגייסו כל הארגונים הירוקים והחברתיים בעיר ובאזור. המאבק הצליח להביא לשינוי מפתיע בעמדת העירייה והיא החלה לתמוך בצעדים שנקטה העמותה. הוועדה המחוזית קיבלה את ההתנגדות רק באופן חלקי, והחליטה להקטין את מגרש הבנייה ואת מספר יחידות הדיור ל-24. אך הצלחה זו לא הביאה לתום המאבק. העמותה, בשילוב כוחות עם הוועדה העירונית לאיכות הסביבה, ראש העיר והוועדה המקומית לתכנון ובנייה הביאה להגשת ערר למועצה הארצית לתכנון ובנייה בירושלים. ועדת הערר ביטלה בקיץ 2007 את החלטת הוועדה המחוזית ופסקה שערך השימור גובר על ערך הפיתוח. הוועדה ציינה כי העצומה על 4858 חתימותיה השפיעה על קבלת ההחלטה על ביטול הבנייה בפארק. בטקס הרמת כוסית שנערך לציון הצלחת המאבק נגד הבנייה ליד הנחל, הוחלט להשיק קמפיין ששמו "אין מים, אין זהב", מתוך שאיפה להחזיר את המים לנחל, לעצור את הפגיעה במארג האקולוגי שלו ולהשיבו לציבור כמקום לבילוי ולהנאה. במאבק זה נדרשה רגישות מיוחדת בין היתר משום שרבים מתושבי העיר והאזור מועסקים במפעל נביעות, והיה צורך לנקוט זהירות כדי שלא לפגוע בפרנסתם.

עד מהרה הצטרפו רשות הטבע והגנים, המשרד להגנת הסביבה, הארגון "מגמה ירוקה" ממכללת תל חי, עיריית קריית שמונה, שתי"ל (שירותי תמיכה וייעוץ לארגונים לשינוי חברתי), המרכז ללימודי שדה של החברה להגנת הטבע ופרויקט "שומרי הנחל" בקרית שמונה למאבק הציבורי והתקשורתי של העמותה לשימור קסמי טבע ונוף. בעקבות המאבק הודיעה רשות המים במרץ 2010 כי תוך כמה חודשים תפסיק חברת מקורות את שאיבתה מנחל עין זהב ותייעד לתושבי קריית שמונה והסביבה מקור מים חדש - קידוח חולה 7 שליד כפר יובל. אולם בפועל לא נעשה אז דבר. רק בסוף שנת 2011, אחרי מאבק עיקש של 4 שנים, חידשו רשות המים וחברת מקורות את זרימת המים לנחל בכמות של 60-80 מ"ק לשעה והודיעו כי תוך מספר שנים יופנו כל מי המעיין לנחל. בשנת 2011 חלה התקדמות נוספת וגם חברת נביעות הפסיקה את שאיבת המים ממעיין עין זהב. כיום, הצינור שהזרים בעבר מים מהמעיין למפעל משמש להזרמת עודפי מים מהמפעל אל המעיין. מדובר אומנם בכמויות מזעריות אבל המהפך שהתרחש והוביל להזרמה של מים אל הנחל במקום שאיבה ממנו משקף את השינוי המשמעותי שחל במודעות לסביבה.

בצד המאבקים שצלחו נעשים כיום מאמצים ממשיים לטיפול הנחל ולהשבת ימיו כקדם. מאמצים אלו מאפשרים לנתב את הפעילות גם לאפיק חינוכי. מאות מתלמידי בתי הספר בקרית שמונה משתתפים במיזם "שומרי נחל עין זהב" של המשרד להגנת הסביבה ורשות ניקוז ונחלים כינרת, בהזרכת המרכז ללימודי שדה של החברה להגנת הטבע. מטרת המיזם היא להקנות לילדים ערכי סביבה ואחריות קהילתית. במסגרתו הם לומדים על נחל עין זהב, על בעלי החיים בנחל, על הצמחייה, עורכים מחקרים, מאמצים קטע נחל ודואגים לנקותו ולטפחו ועוסקים בהסברה לקהילה. המיזם מחבר את ילדי העיר לאוצר הסביבתי של נחל עין זהב.

מה בנחל

בנחל עין זהב מצויים בתי גידול לחים עם מופעי מים זורמים, בתי גידול יובשניים בגדות וכן אזורים נרחבים של גינון עירוני. המארג האקולוגי המרשים זקוק למרחב מחיה גדול ורציף הכולל מסדרונות אקולוגיים בין בתי הגידול, על מנת לשמר את מגוון המינים החיים בהם, ביניהם מינים נדירים וכן מינים הנמצאים בסכנת הכחדה.

פארק הזהב מוגדר כ"טבע עירוני", מושג חדש, ההולך וכובש מודעות ציבורית בנוף התכנון המקומי. בשונה משמורת טבע, המעמידה בראש סדר העדיפויות את שמירת הטבע וצרכיו,

בשנים האחרונות שוקם הקטע הדרומי של נחל עין זהב בידי המשרד להגנת הסביבה, רשות ניקוז ונחלים כינרת וקק"ל. השיקום מאפשר ויסות המים הזורמים בנחל בזמן שטפונות וכמו גם להעשירו מבחינה אקולוגית. כחלק מתוכנית רב שנתית לשיקום הנחל וחיבורו לרשת טיילות אזורית סמוך לנחלים ולתעלות מים בעמק החולה שונה התואי ונוספו שני אגמים

פארק הזהב מוגדר כ"טבע עירוני", מושג חדש, ההולך וכובש מודעות ציבורית בנוף התכנון המקומי. בשונה משמורת טבע, המעמידה בראש סדר העדיפויות את שמירת הטבע וצרכיו, באתר טבע עירוני קיים מעמד שווה לקהילה ולטבע.





מפה. באדיבות: עמותת קסמי טבע ונוף

באתר טבע עירוני קיים מעמד שווה לקהילה ולטבע. מתוך שאיפה לפתח את פארק הזהב כאתר טבע עירוני ולא כפארק עירוני סטנדרטי, יזמה העמותה לשימור קסמי טבע ונוף סקרי צמחייה ובעלי חיים שנערכו בין השנים 2009 - 2011. סקר הצמחייה היה מקיף; הסקרים של בעלי החיים היו מדגמיים.

בשטח הפארק כ-40 מיני עצים. ליד הנחל באזור הפיקניק חורשת עצים מרשימים בגודלם של טקסודיום דו-טורי (ברוש הביצות); ברחבי הפארק עצי פרי רבים - תאנה, תות לבן, רימון, חושחש, שקד וחרוב. בפארק ייצוג נרחב לצמחי נחלים וקרקעות לחות. עצי הצפצפה המכסיפה, מילה סורית, עצי ערבה מחודדת ודולב מזרחי יוצרים בג'ונגל יער גדות מרהיב. חלקים נרחבים של הפארק מכוסים בחישות של קנה מצוי ועבקנה שכוח. בפארק כמה מינים נדירים: חלביב יווני - מטפס נדיר הגדל רק על גדות הנחלים של מקורות הירדן במספר מועט של פריטים, פעמונית משוננת ובוצין הגליל.

בסקר נצפו 25 מיני ציפורים, מתוכם 19 מינים מקננים. שיחנית זית, המוגדרת כמין נדיר בישראל ומקננת ברכס הר מירון ובמרומי החרמון, נצפתה גם כאן. מבין הדו חיים נצפתה בסקר קרפדה ירוקה, מין בסכנה הכחדה.

כמו כן נצפו בסקר 25 מיני פרפרים- זנב סנונית נאה, דנאית תפוח סדום, נימפית החורשף, 3 מיני סטיריות, 4 מיני הספירות, 5 מיני לבנינים ו-10 מיני כחלילים. בפארק מעופף פרפר נדיר בישראל, סטירית מנומרת, שנצפה בעיקר בשמורת דן ובחרמון.

בפארק מגוון של מיקרו בתי גידול לחים המאכלסים עושר מינים על פני שטח קטן יחסית. בסקר נמנו 27 מינים אקוטיים, כמחצית מהם חרקים והיתר תולעים, סרטנים, חלזונות, דו חיים ודגים (בינית גדולת קשקשים ועגלסת הירדן). לאורך הנחלים ובמיוחד בג'ונגל ניתן לצפות בשפיריות המרחפות מעל פני המים, בקונניות שחריר הנחלים הנצמדות לסלעים ובסרטני הנחלים הנחבאים בין האבנים.

בשעות בין ערביים מגיחים עטלפים מנישות באולם הספורט הישן (האיגלו) שממזרח לפארק וממקומות מסתור אחרים בעקבות מזונם, חרקים המצויים על פני הנחל. בפארק תועדה פעילותם של חמישה מיני עטלפים - שני מינים המוגדרים בסכנת הכחדה (רמשן לילי, עטלפון אירופי), שני מינים בסיכון נמוך (אשף מצוי, עטלפון לבן שוליים) וכן עטלף פירות. יונק נוסף שגלליו נמצאו על גדות נחל עין הזהב (שלא

במסגרת הסקרים הנ"ל), הוא הלוטרה, יונק בסכנת הכחדה חמורה.

נחל עין זהב הוא אתר טבע ייחודי המצוי בלב שטח עירוני ומהווה חלק בלתי נפרד מנוף מולדתם של תושביו. איחוז מי מעיין עין זהב ותמורות אחרות שחלו בשטח במשך השנים כמעט חרצו את גורלו של הנחל הקסום אך ערנותם של תושבי העיר ומאבקם לשיקומו הצילו אותו.



יצא לאור הספר: "נחלים ומים בגליל העליון"

בהשקה חגיגית צוינה הוצאתו לאור של ספר חדש ומרתק שסוקר את היסטוריית המים בגליל העליון

שלום אלבז

תקשורות

ספר "נחלים ומים בגליל העליון" שיצא לאור בהוצאת יד בן צבי ביוזמת רשות הכינרת והמשרד להגנת הסביבה הושק

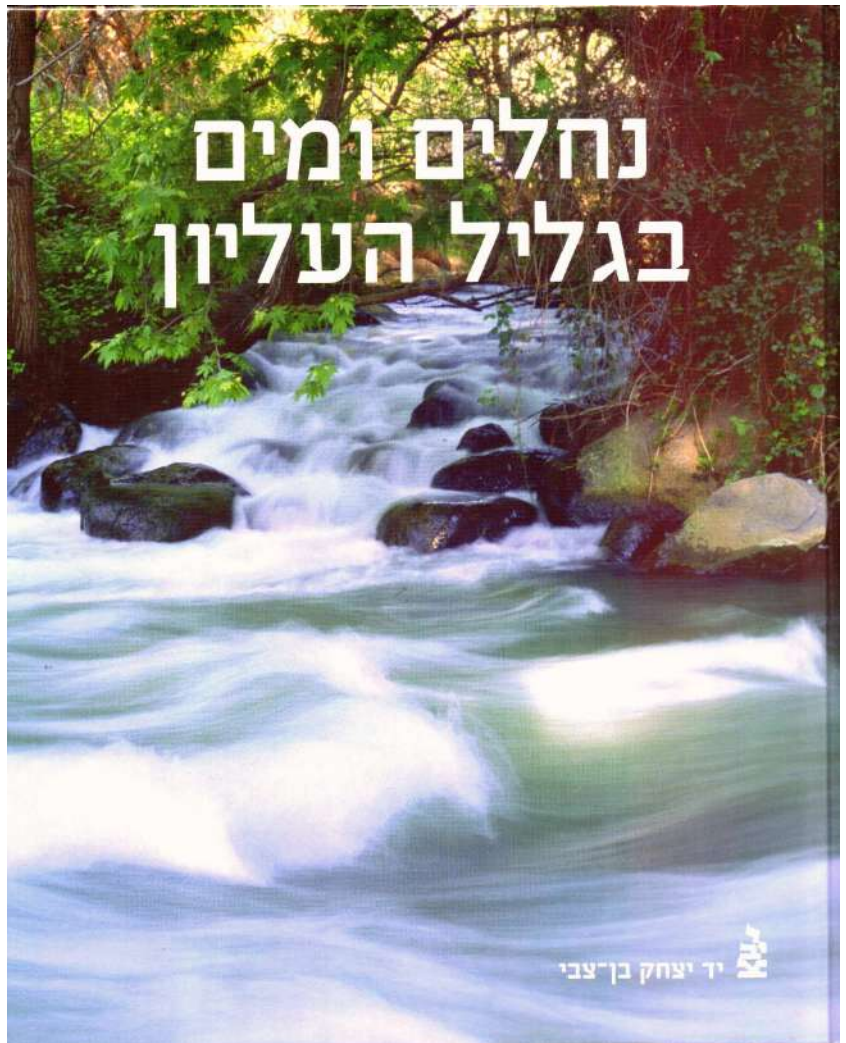
באירוע חגיגי במעמד השר להגנת הסביבה, ח"כ זאב אלקין. הספר הוא הרביעי בסדרת ספרים שיזמה רשות הכינרת העוסקת בעיקר בנחלי אגן ההיקוות של הכינרת. קדמו להוצאתו הספרים "הכינרת וכל נתיבותיה" "נחלים ומים בגולן" ו"נחלים ומים בגליל התחתון". הספר, מלווה את הנחלים בגליל מהעיידנים הגיאולוגיים הקדומים עד לימינו, תוך התמקדות בנופי הנחלים והמים, הצמחייה, בעלי החיים ופעילות האדם לאורך התקופות. זהו אינו ספר טיולים טיפוסי, אלא ספר ייחודי המספר על היסטוריית המים בגליל ונועד לספק לאנשי טבע וסביבה מידע מקצועי ומעמיק.

בספר "נחלים ומים בגליל העליון", המכיל 319 עמודים, מאמרים מקצועיים של מומחים וחוקרים וסקירת הפרויקטים שהתבצעו במהלך השנים האחרונות ברחבי הגליל העליון. כמו כן, הוא מציג בפני הקוראים מכלול היבטים הקשורים לנחלים ולמשאבי המים האחרים של הגליל העליון ולזיקתו של האדם אליהם. הספר המקצועי כולל פרקים העוסקים בגאולוגיה ובגאוגרפיה, בהידרולוגיה ובאקולוגיה, בארכיאולוגיה, בשמירת הטבע ובשיקום הנחלים.

הוצאת הספר ארכה כשנתיים וכללה את מיטב החוקרים האקדמיים, בתחומים השונים. בספר אפשר לקרוא על תהליכי השיקום שעברו הנחלים בגליל העליון, על היסטוריית הייבוש וההצפה של עמק החולה, על מקורות מי התהום, על בריכות החורף, על בעלי החיים בגליל העליון בכלל ובעמק החולה בפרט, על איכות מקורות המים וכן פירוט הנחלים על כל יובליהם בגליל העליון - נחל דן, נחל שניר, נחל עיון, נהר הירדן, נחל מרגליות, נחל פזית, נחל כורים, נחל קדש, נחל גרשום, נחל דישון, נחל חצור, נחל מחניים, נחל ראש פינה, נחל טובים וואדי אבו לזזה.

מטרת הוצאת הספר היא לעורר מודעות וחשיבות על שמירת מקורות המים גם בהווה וגם בדורות הבאים.

את הספר ניתן לרכוש ישירות מיד יצחק בן-צבי וברשת סטימצקי בפריסה ארצית.





אב"ה
ש
מוצרים

- מוצרי חופש ונופש
- צידניות בגדלים שונים
- מוצרים למנגל
- כסאות מתקפלים
- חולצות טריקו
- חולצות דרייפיט
- כובעים מודפסים ורקומים
- הדפסת משי
- הדפסת סובלימציה
- הדפסה דיגיטלית
- רקמה

לשרותכם בכל צד
יוסי שחר - מנכ"ל
050-8852885

כל מה
שצריך...



פרסום ושיווק בע"מ
מקבוצת א.ל. הסעות מנחמיה בע"מ

מוצרים
לקידום
מכירות
זה
אנחנו!



- דגל ישראל 80x110
- דגל ישראל 100x150
- דגל ישראל 1.5x2.20
- דגל ישראל 1x5
- דגלונים לרכב
- דגלי לוגו בצבע מלא
- שרשרות צבעוניות
- לאוס / כחול לבן
- חולצות טריקו
- במבחר צבעים מרהיב
- חולצות מנדפות זיעה
- כובעים במבחר דגמים
- מודפסים/רקומים
- שלטי שמשונית
- בהדפסה צבעונית מלאה
- מתנות לחיילי
- וחיילות צה"ל

משרדנו / אולם תצוגה בפארק התעשייה אדיסון בעמק הירדן (מול אשדות יעקב איחוד)
ת.ד. 20 מנחמיה. פקסמייל: 153-4-6724300. דוא"ל: 8yossi@gmail.com



צילום: מור אבן-חיים

סיפורים מהשטח אוריה וייס

"הלוואי שאנשים יצעדו בשביל טובב כנרת כמו שצועדים בשביל ישראל"

את דרכה ברשות החלה אוריה לפני שלוש שנים בפרויקט "שביל סובב כינרת" ובהדרגה השתלבה בפרויקטים נוספים של הרשות: "שומרי הנחל" ו"הולכים על נקי", שאותם היא מלווה כבר שנתיים. "פרויקט 'הולכים על נקי'", מסבירה אוריה, "הוא פרויקט הפונה לתלמידי כיתות ד' ומתנהל בבתי הספר בכל אגן ההיקוות של הכינרת, בעמק הירדן ובגולן. זהו פרויקט הבנוי מתשעה מפגשים, חלקם בכיתה וחלקם בשטח ולמעשה במהלך הפרויקט, לומדים התלמידים על הכינרת מכמה ההיבטים: היסטוריים, תרבותיים ואקולוגיים, ובסופו של דבר מוציאים לפועל מיזם. המיזם הוא למעשה מיזם הסברתי בו מציגים התלמידים את מה שרכשו ולמדו בפרויקט בכל מיני אופנים. השנה למשל, בחרו תלמידי בית ספר כינרת לתפעל תחנות שונות העוסקות בכינרת, במסגרת יריד האביב שיתקיים בבית ספרם בסוף חודש מרץ.

מריה אלוני אורייה וייס, בת העשרים וחמש נולדה בבית שמש. את ילדותה ונעוריה הרבתה לבלות בחיק הטבע, בטיולים עם משפחה וחברים באזור עמק האלה. לאחר השלמת השירות הלאומי ובעקבות בן הזוג, יליד רמת מגשימים, הגיעה לדרום רמת הגולן, שם היא מתגוררת בשלוש השנים האחרונות. כיום אוריה מסיימת לימודי תואר ראשון במחלקה ללימודי ארץ ישראל במכללת כינרת וממלאת תפקיד של מדריכה מובילה ברשות הכינרת.

איך הגעת לתפקיד?
"לפני ארבע שנים עשיתי קורס הדרכת טיולים, ועוד לפני כן כבר התחלתי לעסוק בתחום במסגרת השירות הלאומי. הדרכתי קבוצות במסגרת סיורים לימודיים וחינוכיים בבתי ספר, פרויקטים של איכות הסביבה, ציונות ויהדות. אחר כך התקבלתי לעבודה ברשות הכינרת."

"אם המורות מספרות שילד מסוים מאוד מופנם בכיתה, פתאום בשטח את רואה שהוא תופס מקום מרכזי. הטבע מוציא מהם יכולות ודברים נהדרים. זה ממלא את הלב."

השתלמויות למדריכים, ובתכנון של מערכי הדרכה. אני אמנם חלק מצוות המדריכים, אך יש לי כאן גם משרה קבועה. בימים שבהם אני לא נמצאת בהדרכות, אני מפתחת הדרכות, מכינה עזרי הדרכה ומסייעת במה שדרוש באגף.

פרויקט נוסף שאוריה אחראית עליו השנה, הוא ליווי של קבוצת נערים ונערות בני שש עשרה מבית ספר לחינוך מיוחד בעפולה, במסגרת של מחויבות חברתית.

"מדובר בשישה מפגשים שבמהלכם בני הנוער מגיעים לשביל סובב כינרת ועובדים בו במקטעים שונים. אלו חבריה עם בעיות רגשיות. לפעמים הם עובדים בגיזום או בתיחום השביל באבני שפה, בכל מה שדרוש, וכמובן בהתאם לצורך וליכולת שלהם."

את רואה שזה עוזר להם?

"בוודאי. אני רואה את הקשר שנקרם ביננו לאורך המפגשים. זה גם בא לידי ביטוי בדברים אחרים. למשל, אם המורות מספרות

'שומרי הנחל' הינו פרויקט הפונה לתלמידי כיתות ה' ובו עוסקים באימוץ נחלים הדורשים שיקום. למשל, בעמק הירדן, מאמצים בתי הספר השותפים בפרויקט את מורד הירדן הדרומי. זו תכנית שבנויה משמונה מפגשים, חלקם מתקיימים בכיתה וחלקם בשטח. במסגרת הפרויקט אנו לומדים מדוע ישנם נחלים הדורשים פעולות שיקום, ומתוך כך מתחברים לבסוף לעשייה למען הנחל, אם בניקוי, אם בעישוב ואם בהנגשתו לרווחת הציבור. הפרויקט מסתיים ביום שיא בו שותפים כל בתי הספר שנטלו חלק בתוכנית, ובמהלכו מביאים התלמידים לידי ביטוי, בתחנות שהם יוצרים בעצמם, את מה שרכשו ולמדו במהלך הפרויקט.

מה כולל התפקיד שלך ברשות הכינרת?

"עד שנה שעברה הייתי חלק ממאגר המדריכים והשתבצתי לעבודה בשביל או בסל"תים בחגים (סיוורים ללא תשלום) שנערכים בדרך כלל בחול המועד סוכות



צילום: יעל סלע



צילום: נאוה עמית

שילד מסוים מאוד מופנם בכיתה, פתאום בשטח את רואה שהוא תופס מקום מרכזי. הטבע מוציא מהם יכולות ודברים נהדרים. זה ממלא את הלב."

מה ההבדל העיקרי בין סוג הפעילויות שאתם עושים בחורף לבין הפעילויות שעושים בעונת הרחצה, בקיץ?

"אנחנו משתדלים גם בחורף, כשלא יורד גשם, להוציא את כל הפעילויות לפועל. את הפרויקטים החינוכיים אנחנו מסיימים בדרך כלל עד חודש אפריל, כיוון שמאפריל ואילך מתחילות כל מיני פעילויות סוף שנה בבתי הספר ואז הפרויקטים "נופלים בין הכיסאות". כשאנחנו מגיעים לקיץ, הפעילויות מתמעטות משמעותית. מה שכן, יש יותר עבודה בשביל,

ובחול המועד פסח. בסל"תים אנו מדריכים משפחות במקטעים שונים של השביל. אנחנו גם מספקים להם הסעות בתחילת המסלול ובסוף המסלול. ישנם סל"תים המסתיימים בפעילות חווייתית כגון קומזיץ בליווי ארוחת ערב ושירים.

הסל"תים ממומנים על ידי רשות הכינרת ולפעמים יש לנו שיתופי פעולה עם גורמים נוספים."

השנה שובצה אוריה לעבודה בהיקף של חצי משרה כמדריכה מובילה, מה שהרחיב את תחומי האחריות שלה והפך אותה לחלק בלתי נפרד מהאגף.

"פה במשרד, בייחוד בתקופות שבהן לא יוצאים לשטח, אני עוסקת בבניית

"אמא שלי תמיד אמרה שנוולדתי בעיר אבל גדלתי כמו בקיבוץ, כי אף פעם לא התחברתי לחיים בעיר, תמיד היפשתי להיות בחוץ. האזור הזה של הכינרת הוא מאוד אני. כל המרחבים האלו והטבע, כל המורשת והאתרים."



הצפון-יבנאל, כינרת וטבריה בתקופת המלחמה. בנוסף, ברל סייע לרחל לפרסם את שיריה בעיתון שלו. הוא היווה בעבורה את הטריגר שגרם לה להוציא את שיריה לאור ולא להותירם גנוזים במגירה. הוא היה כזה ציוני, בכל רמ"ח איבריו."

מה חשוב לך שיקרה פה באגף, מה חשוב לך באופן אישי לקדם?

"מאוד הייתי רוצה ששביל סובב כינרת ייכנס לתודעה של הציבור הישראלי. פעמים רבות קורה, שבסל"תים (ספורים) ללא תשלום (בחגים) מגיעים אלינו אנשים ממרכז הארץ ואפילו מדרומה, ולא דווקא אנשים המתגוררים באזור. האנשים הללו פעמים רבות לא יודעים בכלל מהו שביל סובב כינרת, לא מכירים את המונח הזה, זוהי הפעם הראשונה בה הם נפגשים עם השביל וצועדים עליו! אז קודם כל, הייתי רוצה ששביל סובב כינרת ייכנס לתודעה הציבורית. שאנשים ידעו שהם יכולים להגיע, שהם יכולים ליהנות מהכינרת, שהם לא נדרשים לשלם סכומי כסף גבוהים בכדי ליהנות מפנינת הטבע הזו. בנוסף, חשוב לי שהכינרת תיכנס לתודעה הציבורית כנכס שיש לשמור עליו. בדיוק בימים האחרונים קראתי כתבה שעסקה בכך שישנו חשש ממשי שבשנים הקרובות הכינרת כבר לא תהווה מקור מים, מכיוון שהמפלס שלה כל העת מצוי במגמת ירידה (השנה אנו נתונים בשפל שלא ידענו כמוהו מזה עשור). נוסף לכך, יש גורמים המאיימים על החיים בכינרת, כמו נופשים שמוותרים אחריהם פסולת. אומרת אוריה בעצב. אך המבט העצוב מתחלף במהרה בחיוך של תקווה "באמת חשוב לי שהציבור הישראלי יבין שיש פה פנינה, חמדת טבע, שמאוד חשוב לשמור עליה ולשמר אותה. היום יש המלח נתון בשפל ובקסטטרופה אקולוגית. אבל היה אפשר לעצור את זה לפני שנים. אני אומרת: בואו נסתכל לטווח הרחוק ונראה מה אפשר לעשות ההפך בכינרת.

"יש לי חלום שאנשים יצעדו בשביל סובב כינרת כפי שצועדים בשביל ישראל. זאת במסגרת של פרויקטים מאורגנים בהם מתגבשות קבוצות, בליווי של תכנים מסודרים ומעגלי שיח. שניצור מסע מובנה של קבוצות, של בני נוער, של בתי-ספר. אפשר לסיים את המסע בארבעה-חמישה ימים, לא דרושים לשם כך חודשיים... שהצעידה תלווה בתכנים, בדיאלוגים, בקטעי קריאה, בביקור באתרים סביב הכינרת. זה חלום, אולי הוא עוד יתממש ביום מן הימים. לו יהי."

יותר קבוצות של בתי ספר שמגיעות להתנדב. בקיץ אנחנו בעיקר נערכים לקראת השנה החדשה, עושים סיכומי סוף שנה עם בתי הספר ועם המדריכים, בונים תכניות חדשות. למשל, בשנה שעברה, פרויקט 'הולכים על נקי' כלל רק שבעה מפגשים והשנה נוספו לו עוד שניים. כל הדברים הללו דורשים חשיבה והכנה מראש.

מה את הכי אוהבת בתפקיד שלך?

"אני מאוד אוהבת את השטח. משיבה אוריה ומחייכת. הימים במשרד הם מאוד הכרחיים, כי אני צריכה אותם על מנת להיערך להדרכות, אבל מעדיפה את ההימצאות בשטח ואת ההדרכה. הטבע הכרחי לי, כמו אוויר לנשימה. אני גם מאוד אוהבת את האינטראקציה עם האנשים. בין אם זה ללוות כיתה במהלך השנה, ובין אם זה לפגוש קבוצות שמגיעות לפעילות חד פעמית."

"אני מרגישה את הסיפוק הגדול ביותר, היא מוסיפה "כאשר אני רואה שהתלמידים לומדים, והלמידה בוערת בהם. הם אחר כך הולכים להורים, לחברים בקיבוץ, לחברים בתנועה, ומפיצים את בשורת הכינרת הלאה."

את במקור מבית שמש. איך החיבור שלך לכינרת? איך היית מתארת אותו?

"אמא שלי תמיד אמרה שנולדתי בעיר אבל גדלתי כמו בקיבוץ, כי אף פעם לא התחברתי לחיים בעיר, תמיד חיפשתי להיות בחוץ. מספרת אוריה בעיניים בורקות. "האזור הזה של הכינרת הוא מאוד אני. כל המרחבים האלו והטבע, כל המורשת והאתרים."

איזה אתר את הכי אוהבת?

"בית הקברות של כינרת. היא מחייכת וממהרת להסביר, "יש שם הרבה אישים מאוד מיוחדים שקבורים שם. אני אוהבת להדריך בבית הקברות בעיקר קבוצות בוגרות, כי הן כבר באות מוכנות ומכירות את סיפורי הרקע. בייחוד אני אוהבת להקריא קטעי שירים ודברי זיכרון אודות מי שקבור במקום. כשאני שם אני מרגישה שאני ממש חיה את זה."

את מי את אוהבת מהאישים האלו?

"רחל (המשוררת) זה מתבקש, אבל הדמות שאני מאוד מתחברת אליה היא של ברל כצנלסון. בעיני הוא היה אדם מאוד כשרוני, מנהיג דגול, איש חזון. הוא הוציא לאור את עיתון "דבר" והוא גם הקים את הגוף הכלכלי "המשביר" בתקופת מלחמת העולם הראשונה, גוף שהמטרה שלו הייתה לסייע ליהודי ארץ ישראל. בבסיסו, מטרתו הייתה להוזיל את העלויות של מזון ומכשור חקלאי עבור חקלאי היישוב, אך בפועל, הגוף ה"ל" סייע גם ליתר תושביה היהודיים של הארץ, ובפרט למגורשי יפו ות"א שהגיעו למושבות



צילום: נאוה עמית

"יש לי חלום שאנשים יצעדו בשביל סובב כינרת כפי שצועדים בשביל ישראל. זאת במסגרת של פרויקטים מאורגנים בהם מתגבשות קבוצות, בליווי של תכנים מסודרים ומעגלי שיח."



צילומים: דני גרינבלט



קהילה למען מורד הירדן - שומרים על ניקיון מורד הירדן

התגייסות מעוררת השראה של תושבי האזור למען ניקיון גדות הירדן



החברה הטובים



עם עגלה



הסברה



הירדן הוא בית

נטלי זמבי

רכזת תחום החינוך

אזור מוצא הירדן מהכינרת, הוא אחד האזורים המועדפים על הנופש הישראלי. החל מעונת האביב ועד הסתיו גדותיו עמוסים בנופשים ובמטיילים, אשר מגיעים אליו בגלל השילוב המנצח בין מים צוננים ונקיים (בין סכר דגניה לסכר אלומות זורמים בירדן מי כינרת) לאזורים מוצלים רבים. זאת הודות לאיקליפטוסים המצויים בגדותיו.

גדות הירדן הם שטח ציבורי והנופש בהם יכול ליהנות מבילוי, משחייה, מקמפינג ומשייט ללא תשלום על הכניסה או החניה. עם זאת, השמירה על ניקיון המקום נתונה בין היתר בידי המבקרים והנופשים. למרבה הצער, רבים אינם מודעים לכך או אינם מקפידים על כך, ואשפה רבה נערמת על גדות הנחל ואף בתוך הנחל עצמו. רבים סובלים ממפגעי האשפה ובהם: בעלי החיים והצמחייה הטבעית, נופשים ומבקרים אחרים, אך יותר מכל, מצרים על כך תושבי הקיבוצים הסמוכים לנחל, שהירדן הוא עבורם בית.

בקיץ האחרון החליטו התושבים להתגייס למען שמירה על ניקיון הנחל. אחת לשבועיים ערכו מתנדבים מהאזור מבצעי ניקיון ובהמשך רתמו את רשות הכינרת לתמיכה ביוזמה. רשות הכינרת התגייסה למאמץ וסיפקה שקיות אשפה למתנדבים וגם לימדה אותם מניסיונה הרב בחופי הכינרת כיצד לקיים הסברה אפקטיבית לנופשים ולמטיילים לגדות הירדן. אגף חינוך, קהילה והסברה של רשות הכינרת צייד את המתנדבים בחולצות והללו הסתובבו בין הנופשים וחילקו להם שקיות אשפה, הסבירו על חשיבות השמירה על הניקיון ועשו את הכל עם חיוך. בנוסף, נרתמה רשות הכינרת לצד המועצה האזורית עמק הירדן למאמץ של פינוי כמויות האשפה האדירות וגם המועצה האזורית שלחה צוותי ניקיון לעזרת המתנדבים.

לקראת בוא האביב, ואתו המוני הנופשים שצפויים להגיע לגדות הירדן, נערכים מספר גופים להתמודדות עם עומס המטיילים הצפוי וכמויות האשפה האדירות. הודות לשיתוף פעולה של רשות הכינרת, המועצה האזורית עמק הירדן והחברה להגנת הטבע, יועמד רכז שיגייס מתנדבים וינהל אותם במהלך עונת השיא במבצעי ניקיון והסברה. גם פינוי תדיר של מכולות האשפה יטופל על ידי הרכז שימשש כעיניים בשטח כדי להתריע לפי הצורך, כאשר נדרש פינוי או צוות תגבור של צוותי ניקיון בשטח.

פרויקט שמירת מורד הירדן צמח מהשטח, מהתושבים ומהקהילה שמתגוררת לצד הנחל, השתלב בתכנית הרחבה של שמירת הנחלים בכל הארץ והצטרף למעל לחמישים פרויקטים דומים ברחבי אגן הניקוז של הכינרת שבמסגרתם תלמידים ותושבים מאמצים את הנחל, המעיין או כל בית גידול לח בסביבת מגוריהם ומטפחים אותו במסגרת תכנית "שומרי הנחל" הממומנת על ידי המשרד להגנת הסביבה ורשות הכינרת. פרויקט זה הוא דוגמה למעורבות הציבור, ליכולת של התושבים להניע תהליכים ולתרום לשמירה על סביבתם הטבעית. עם זאת, מורד הירדן הוא לא רק של התושבים שגרים לגדותיו, הוא של כלנו, וכולנו ערבים לשמירתו. אנו מזמינים כל אדם שמעוניין לתרום ולהתנדב להצטרף לסיורי הסברה בעונת השיא ולעזור בשמירה על ניקיון מורד הירדן.

כל מי שמעוניין לתרום לשמירה על ניקיון מורד הירדן מוזמן ליצור קשר עם דני גרינבלט רכז הפרויקט במייל dgreen@degania.org.il



מקריאים לראש העיר את מכתבם. צילומים: נטלי זאבי



התלמידים מציגים בפני ראש העיר את ייחודיותו של המעיין



צילום משותף בסיום הפעילות



ראש העיר צופה בסרטון שהופק ע"י התלמידים

שומרי הנחל בקרית שמונה תלמידי יצחק הנשיא נפגשו עם ראש העיר

תלמידי כיתה ד' מבית ספר יצחק הנשיא בקרית שמונה משתתפים מזה כמה שנים בתכנית 'שומרי הנחל' שמובילה רשות הכינרת עם המשרד להגנת הסביבה והחברה להגנת הטבע בעיר

אל יום הסיום הגיעו ראש העיר, הרב ניסים מלכה, מלווה בנציגים נוספים מעירייה, נציגת החברה להגנת הטבע אפי שר, נציגת רשות הכינרת נטלי זאבי וכמובן תלמידי כיתה ד', המחנכת יפה והמדריך ניב שעושה שנת שירות במרכז ללימודי שדה של החברה להגנת הטבע בעיר. התלמידים הציגו בפני ראש העיר את המקום, הראו לו את הפינות החביבות עליהם, ניהלו אתו דיון על אודות החשיבות של שמירת הטבע העירוני ועין שושן בפרט. ראש העיר נשא דברים ועודדו להמשיך להיות שגרירים ואזרחים מסורים, לפנות לאנשים המשליכים אשפה ולהעיר להם וכמובן שיבחו אותם על מעורבותם ועל האכפתיות שלהם והבטיח כי הגשרים העשויים עץ יוחלפו בקרוב בגשרי מתכת עמידים יותר וישופצו גם הסככות והמתקנים האחרים בגן סביב המעיין.

המפגש בין התלמידים לראש העיר היה נוגע ללב ומרגש. אחרי שהצטלמו ולחצו ידיים נפרדו הילדים מראש העיר בחיבוק. תלמידי יצחק הנשיא בקרית שמונה, סיימו השנה את התכנית החינוכית 'שומרי הנחל' בתחושת מסוגלות עצומה, כשהם חווים ורואים כיצד פעולה שהם מניעים יוצרת שינוי אמיתי. התלמידים ימשיכו להגיע אל המעיין ויעקבו אחר השינויים החלים בו, לטפח ולדאוג לו ולהתריע בפני מפגעים. זאת כשתחושת המחויבות שלהם מחוזקת ולאחר שחוו הצלחה משמעותית ביכולתם להוביל שינוי.

התלמידים מאמצים מעיין קטן בעיר בשם 'עין שושן' בלב פינת חמד של טבע עירוני: מים זורמים, צמחיית נחלים, עצי אקליפטוס ענקיים, שלל ציפורי שיר וציפורי מים, קרפדות ודגים. כל שפע הטבע הזה נפרש בין הבתים.

סביב המעיין שוכן גן נאה עם מעט דשא, ספסלים ופינות מוצלות. לפני כמה שנים התקינה העירייה גשרי עץ יפים מעל הערוץ הזורם, אך הגשרים ניזוקו וכיום אינם בטוחים למעבר ומהווים מפגע. בנוסף, סובל המקום מהצטברות של אשפה ולעיתים קרובות נראה מלוכלך. במהלך שנת הלימודים התלמידים לומדים על המערכת הטבעית בנחל, על חשיבותה ומרכיביה, ומפתחים תחושת מעורבות ואחריות. במהלך ביקוריהם במעיין יזמו בעצמם מבצעי ניקיון לטיפוח המקום.

אך התלמידים לא הסתפקו בכך השנה והחליטו, יחד עם המחנכת יפה והמדריך ניב, לפנות לראש העיר, הרב ניסים מלכה, לספר לו על פרויקט 'שומרי הנחל', על ביקוריהם בעין שושן לאורך השנה ועל האכפתיות שלהם למקום. התלמידים הזמינו את ראש העיר לבקר יחד אתם במעיין, כתבו לו מכתב וצלמו סרטון הסברה שבו הם מספרים על ייחודיות המקום ומבקשים ממנו לדאוג לשיקום הגשרים השבורים המהווים מפגע ולדאוג לניקיון המקום.

נטלי זאבי
רכזת תחום החינוך





התיישבות, נוף ואדם קדמון בסובב כינרת

שביל סובב כינרת, שבעבר היה רק בגדר חלום, פעיל, תוסס ונגיש יותר מתמיד. השביל מושך אליו מטיילים רבים שמגיעים כדי לצעוד סביב האגם, הוא משמש מוקד לפעילות חינוכית נרחבת, שבמסגרתה קבוצות רבות של ילדים ונוער שוקדות על הפיתוח והטיפוח של השביל. רשות הכינרת משקיעה משאבים לא מעטים בפיתוח השביל וכעת מצויה בשלבים מתקדמים של תכנון מקטעיו השונים. בנוסף, בימים אלו, שוקדים ברשות הכינרת, על העלאת מידע לאתר האינטרנט, שמספר על הקטעים השונים של השביל ומפרט את המידע הנחוץ לכל מטייל לפני שהוא יוצא לצעידה בשביל

דניאל וקנין

רכז שביל סובב כינרת

בכתבה זו מפורט חלק מהמקטע הראשון, כאשר בסדרת הכתבות שיופיעו בגיליונות הבאים נקיף את הכינרת כולה. ובמסלול הפעם - האתר הארכיאולוגי החשוב והמרשים תל בית ירח.

חופים נשכחים, מחוזות של התיישבות וגעגוע, פינות מסתור קסומות והרבה מאוד היסטוריה. אורך השביל: 4 ק"מ. תחילתו בחוף ירדן כינרת וסיומו בחוף צינברי. השביל מתאים להליכה, חלקים ממנו מתאימים לרכיבת אופניים אך לא לעגלות ולנסיעה ברכב ממונע.

את רכב האיסוף אפשר להשאיר בחוף צינברי (הכניסה לחוף בתשלום). את מקטע מסלול זה של שביל סובב כינרת נתחיל לפי היגיון מסוים, בחלק הדרומי ביותר של הכינרת, מעברו של מוצא הירדן, ונצעד צפונה, עם כיוון השעון. אפשר להחנות את הרכב בחניית העפר שמחוץ לבית הספר "בית ירח", משם נצעד דרומה ונכנס לחוף ירדן - כינרת. הסימון הראשון של שביל סובב כינרת נמצא בחוף ירדן כינרת ומסומן על סלע שנמצא כ-70 מטרים ישר מהכניסה לחוף.

מכאן צועדים כ-20 מטרים לכיוון צפון ופונים ימינה, ממשיכים על דרך רחבה בתוך החניון, עוברים מיד על פני סימון על ארון החשמל, מעל הסימון בראש הגבעה ומעל לחלק מהאתר הארכיאולוגי תל בית ירח (הכניסה אליו מתאפשרת בהמשך). ממשיכים לצעוד על דרך העפר עוד כ-100 מטרים ומגיעים לשער המפריד את החוף מהימיה של משרד החינוך. ניתן לעקוף את השער מימין ולהמשיך לצעוד על השביל.

תל בית ירח

בעבר, בעת עונות גשומות במיוחד, היה הירדן זורם בשני אפיקים במקביל. בעת זרימת שניהם בו זמנית היה נהפך התל לאי אמיתי ולמבצר טבעי מרהיב ביופיו.

תל בית ירח נחשב לאחד התילים הגדולים בארץ ואורכו המרבי מגיע לאורך של 1.2 ק"מ. גובהו הוא 15 מטר מעל לגובה הכינרת. בחפירות הארכיאולוגיות שנערכו לאורך השנים נמצאו שרידים מתקופות רבות.

השם "בית ירח" הוא כנראה אזכור לכך שהתקיים בעיר פולחן לאל הירח הכנעני, אך במהלך ההיסטוריה העיר זכתה לשמות שונים המבטאים את חשיבותה ותפקידה עבור התושבים שהתגוררו בה. תחילת התפתחותה של העיר היא בתקופה הכלקוליתית (סוף תקופת האבן ותחילת עידן השימוש בנחושת) - כ-4,000 שנה לפני הספירה. בורות המים והחרסים שהתגלו בחפירות הארכיאולוגיות מעידים על כך. בתקופת הברונזה עלתה חשיבותה של העיר והיא הפכה לאחת מהגדולות והמשמעותיות בארץ. החל מתקופה זו נמצאו כלים ייחודיים מאוד בעיר שזכו לכינוי "כלי בית ירח" ואלו מעידים על קשרי מסחר והעברה של טכנולוגיות אל מקומות המרוחקים מהתל.

בהמשך העיר התרוקנה ונעזבה לאורך 1,000 שנים ורק בתקופה ההלניסטית, חזרה העיר לשמש כבסיס להתיישבות והמשיכה להתפתח גם במהלך התקופה הרומית, עת חנה בעיר הלגיון הרומי וכן במהלך המאות הבאות. על כך מעידים ממצאים רבים, ובין היתר בית כנסת, ובהמשך גם כנסייה ומבנים מתקופת הכיבוש המוסלמי המשויכים לבית אומיה. אחרי קרב קרני חיטין, אז הביס צבאו של צלח א-דין את הצלבנים, העיר ניטשה.

בתחילת המאה העשרים נרכשו האדמות על ידי התנועה הציונית ובהמשך נערכו חפירות ארכיאולוגיות רבות במקום שגילו ממצאים המשמעותיים לעולם הארכאולוגיה. התל משתרע על פני שטח רחב וניתן להגיע אליו גם ממקומות נוספים. נא לשים לב לתנאים בשטח, ואין להיכנס למקומות שמוגדרים כאסורים כדי להימנע מסכנה.

אחרי השער נכנסנו לתחום הימיה של משרד החינוך בבית ירח, צועדים צמוד למחסנים של הימיה, ובצד השני של הרחבה אפשר להתרשם מלוח מודעות של "שביל סובב כינרת". מאחוריו יש גדר, אותה

בתחילת המאה העשרים נרכשו האדמות של תל בית ירח על ידי התנועה הציונית ובהמשך נערכו חפירות ארכיאולוגיות רבות במקום שגילו ממצאים המשמעותיים לעולם הארכאולוגיה.



תל בית ירח. צילומים: דניאל וקנין



בית הקברות בכינרת

עוברים מצד ימין, עוזבים את הימייה, יורדים כמה מדרגות ומתחברים לשביל מסודר. צועדים בשביל המסודר, בין שיחי המלוח, עצי האשל והאיקליפטוסים. אחרי כ-250 מטרים בשביל עוברים לדרך אספלט שלצדה ניטע בוסתן שפותח כחלק מפיתוח שביל סובב כינרת. ממשיכים בשביל האספלט כחמש דקות נוספות ומגיעים לשני עמודים החוסמים את הדרך לכלי רכב. אלה שזמנם בידם יכולים לבקר בתל בית ירח הנמצא למעלה או בבית הקברות של כינרת.

בית הקברות של כינרת

בית הקברות הוקם בתחילת המאה העשרים עם התפתחות ההתיישבות הציונית באזור. אנשי המושבה כינרת ובהמשך אנשי קבוצת כינרת נהגו לקבור את מתיהם במקום הפסטורלי והשלו הצופה על הכינרת. במקום נקברו חלק מראשי ההתיישבות, הציונות וההסתדרות ובמהלך הזמן הפך להיות מוכר כבית קברות של דמויות מפתח ומנהיגים רבים. כיום משמש בית הקברות גם כאתר תיירות. בין הקברים ניתן למצוא את קבריהן של רחל המשוררת ונעמי שמר וכן את הקבר של הסופר אהרון מגד. גם קברו של ברל כצנלסון נמצא במקום ובין ראשי הציונות הרעיונית שעצמותיהם הועלו ארצה אפשר למצוא את קבריהם של משה הס, דב בר בורוכוב ונחום סירקין. עוד במקום חלקת המתים מתימני כינרת וחלקי גולי יהודה לזכרם של אלו שגלו מיהודה במהלך מלחמת העולם הראשונה, חיו בחצר כינרת בתנאים קשים ומתו במקום.

אחרי העמודים ממשיכים בשביל האספלט הימני וצועדים בצמוד לבית הקברות של כינרת. בסיום ההליכה הסמוכה לבית הקברות יש סימון על המעקה ממול, עוקפים מימין ונכנסים לשביל פרוץ בין קנים ואשלים. לאחר עוד כמאה מטרים ישנו סימון המורה לנו ימינה ואנו מתקרבים לכינרת ומיד פונים שמאלה וצועדים בחוף שלדג. חוצים את הרחבה הגדולה ומהעבר השני יש סימון סמוך לאשלים. מיד אחרי האשלים אנחנו מגיעים לחוף המשמש את שיטי זבולון כינרת, בית פרטי וחוף לצופי הכינרת. מעברו השני של השטח הפתוח, נצמדים מלמטה למעקה של צופי כינרת ובסופם פונים שמאלה ונכנסים שוב לשטח פרוץ בין אשלים וקנים. צועדים בין השיחים, שומעים את הרכבים שנוסעים על כביש 90 ומידי פעם רואים מכיוון מערב את בתי המושבה כינרת.

שלדג

חוף שלדג מזכיר לנו את ציפור השיר הקטנה והייחודית ממשפחת הכחלאיים. שמה של הציפור, שחודש על ידי חיים נחמן ביאליק, הוא נגזרת של פעולתה, שולה+ דג, ומתייחס לפעולתה להשגת המזון: שליית דגים מן המים.

המין העיקרי מסוג שלדג שחי בכינרת הוא "לבן החזה" הצבעוני והמרשים, שכנפיו הירוקות - כחולות, ראשו האדמדם וחזהו הלבן משווים לו מראה ססגוני. לרוב עוף, בהיותו טריטוריאלי וקנאי נראה לבד או בזוג. בכינרת הוא ניזון מדגים קטנים ובעונת החיזור קשה לפסס את קולו הצווחני והדרמטי. כעבור כ-250 מטרים בשביל הפרוץ, עובר השביל לשטחים החקלאיים של בני המושבה כינרת. ממשיכים לצעוד בצד המזרחי של חלקות התמרים, כאשר המטרה היא לצעוד על הקו שצמוד לחלקות החקלאיות ממזרח. מידי פעם נתקלים במבנה חקלאי או בפינת מרגוע שהקימו אנשי המקום.

כינרת מושבה

מושבה קטנה לגדת אגם הכינרת, נוסדה בשנת 1908 על ידי חברת יק"א. מקימה היו איכרים שהגיעו למקום ממושבות אחרות בארץ כדי לעבוד בחקלאות, אך בהמשך הצטרפו למושבה חלוצים רבים שהמשיכו בפיתוחה. כיום אפשר לבקר במושבה במסגרת סיור תיירותי, לראות את בתי הבזלת המרשימים ולהתרשם משימור האופי הפסטורלי וההיסטורי של המקום.

אחרי כ-300 מטרים בשטחים החקלאיים מגיעים לבית המוטור של המושב, משאבה ששימשה את החקלאות באזור עוד משנת 1913. גם בהמשך, אחרי בית המשאבה, ההליכה ממשיכה בין שטחי החקלאות ובעיקר בין עצי תמרים ופינות חמד. בסוף השטחים החקלאיים אנו מגיעים לחוף מסודר ומטופח, חוף צינברי. ממשיכים בדרך המרכזית הסלולה של החוף, וניתן ללכת גם בתוך המים או בסמוך להם.

עד כאן מקטע זה, כאמור בגליון הבא נמשיך עם מקטעיו הנוספים של שביל סובב כינרת.

בית הקברות של כינרת הוקם בתחילת המאה העשרים עם התפתחות ההתיישבות הציונית באזור. ניתן למצוא את קבריהן של רחל המשוררת ונעמי שמר וכן את הקבר של הסופר אהרון מגד. גם קברו של ברל כצנלסון נמצא במקום ובין ראשי הציונות הרעיונית שעצמותיהם הועלו ארצה אפשר למצוא את קבריהם של משה הס, דב בר בורוכוב ונחום סירקין



מטיילים בגליל: פארקים ופינות חמד ששווה להכיר בגליל

הגליל הוא אחד האזורים הקסומים שעברו מהפך של ממש בעשור האחרון. הושקעו משאבים רבים על ידי רשות הכינרת ושותפים שונים, לאור הביקוש לאתרי קמפינג ותפוסה גבוהה לאורך גדות הנחלים בגליל ובגולן. שיקום הנחלים והפיכתם מתעלות להובלת מים לנחלים מרשימים ואתרי טיול לחובבי הטבע, פותחו למוקדי נופש בגליל לצדם של הנחלים

הפארקים ופינות החמד בגליל מתמלאים בנופשים בימי הקיץ אך גם עכשיו, באביב הפורח זה הזמן לעצור להתרעננות באתרים הקסומים:

פארק קק"ל - מעיין עין זהב בקריית שמונה

קשה לאמין שחלקת אלוהים שכזו קיימת בתוך שטח עירוני וספק אם מישהו מלבד תושבי העיר מכיר אותו. בכניסה לקריית שמונה, בסמוך לאזור התעשייה, הוקם בשנים האחרונות על ידי רשות הכינרת, קק"ל, המשרד להגנת הסביבה, משרד החקלאות, חמ"ת ועיריית קריית שמונה, פארק קסום עם ברכות, צמחייה ייחודית, פינות ישיבה, גשרונים לחציית הנחל, מפלים קטנים ועוד.

בפארק, המשתרע על פני 120 דונם, פותחו אפיקי הנחל, דופנו הגדות, יצרו בתי גידול לחים מגוונים, סולקו מיני מתפרצים ופולשים, הוקמה מערכת אקולוגית לאישוש הנחלים, יצרו פינות חמד לבילוי משפחתי ופינות אינטימיות ושקטות לזוגות במרחבים השונים של הפארק, מפלונים מרשימים ובריכות שכשון.

מטרת הפרויקט היא לשמר ולטפח את החורשה כשמורת טבע המהווה מוקד הגעת מטיילים לאזור וכן לבעלי חיים וצמחים

שלום אלבז

תקשורת

ייחודיים. מלבד עבודות לניקוי ושיקום האתר, עובדי רשות ניקוז כינרת יצרו שני אגמי מים מלאכותיים במרכז החורשה לשיקום בתי גידול. פרויקט שיקום מעיין עין הזהב מעניק פתרון אקולוגי ליצירת תשתית נוחה להמשך הקמת אתר תיירותי והנגשתו לציבור המטיילים.

פארק גשר להבות:

אחד האתרים הקסומים המצויים על תוואי הירדן, הוא פארק להבות, פארק קמפינג מטופח ובו זרימת מים נקיים, טבע פראי במלוא הדרו, מדשאות, פינות ישיבה ומרחבים גדולים במיוחד. האתר מרוחק כ-3 ק"מ מצומת הגומא שעל כביש 90.

רשות הכינרת יחד עם המשרד להגנת הסביבה, רשות הטבע והגנים, חמ"ת, משרד החקלאות ומועצה אזורית גליל עליון הקימו בסמוך ללהבות הבשן את פארק להבות, המשתרע על פני תשעה דונם, פארק שמשדרג משמעותית את חווית השהות והלינה בקרבת הירדן. בפארק שוקם הנוף האקולוגי על ידי רשות הניקוז, תוך יצירת בתי גידול לבעלי חיים ולצמחים להשבת הנוף הטבעי, מותנו גדות הנהר, נבנו מפרצונים לשכשוך במים, נסללו מערכת שבילים לרכיבה על אופניים והוסדרו מקומות חנייה לכלי רכב. כמו כן האתר הונגש לנכים והמרחב הותאם ללינת אוהלים. בנוסף, הוקם באמצעות חברת נתיבי ישראל גשר המחבר את שתי הגדות בצורה מיטבית ובטוחה.

גן הבנים החדש ביסוד המעלה

שיתוף פעולה נערך בין המועצה המקומית ביסוד המעלה, רשות הכינרת, הטוטו והקרן לשמירה על שטחים פתוחים לשדרוג גן הבנים ביסוד המעלה, בעלות של 1.2 מיליון שקלים. הפרויקט כלל בין היתר עבודות לשיקום המעיינות הטבעיים במקום, החייאת קו החוף ההיסטורי של אגם החולה וטיפול הצמחייה הטבעית, לצד נביעות המים. צוות אגף רשות הניקוז ברשות הכינרת ביצע את העבודות בשטח כולל של 24 דונם, שבהם מופע נופי של גופי מים ונחל שמתועל אל שטח ציבורי באמצעות גשרונים שנבנו מעל הנחל, פינות ישיבה, מדשאות ושבילי הליכה המגיעים עד למבנה המזח הישן, בו נקשרו בעבר סירות הדייג על גדת אגם החולה. בנוסף, בוצע שיקום אקולוגי לתוואי השטח ולבתי הגידול והוקם מיני אמפי תיאטרון לרווחת המטיילים.

כיום, לאחר שהעבודות הושלמו, אפשר ליהנות ממרחבי הדשא, מפינות הישיבה ברחבי האמפי, מגשר החוצה את הנחל, ולהביט בהנאה על המזח ההיסטורי ועל זרימת הנחל באווירה פסטורלית.



פארק קק"ל בקריית שמונה



פארק להבות הבשן



גן הבנים המחודש ביסוד המעלה
צילומים: שלום אלבז



משחק הצבאים

ספירת הצבאים השנתית נערכה בדרום הגולן בשיתוף עם פקחים, מתנדבים ועובדי השמורות

ביום שני באמצע ינואר, נתמלאה החנייה של גן לאומי כורסי בעשרות פקחים, מתנדבים ועובדי שמורות נרגשים. הסיבה - ספירת הצבאים השנתית בדרום הגולן. בנקודת ההתחלה התחלקו הסופרים לעשרה צוותים, לרוב צוותים אורגניים ששבים שנה אחר שנה לאותן נקודות תצפית, שם מרימים משקפות וטלסקופים וסורקים את השטח שוב ושוב, עד שרואים צבאים. השנה נוסף אקט גבורה לספירה מכיוון ששעת ההתחלה הייתה 6 בבוקר, ו"זכינו" ביום עם רוחות קרות, חזקות ועקשניות, שהקפואו את הידיים האוחזות במשקפת.

במסגרת שיטת המחקר של ספירת הצבאים שבים שנה אחר שנה (כבר משנות השמונים!) לאותן נקודות התצפית בדרום הגולן- מצומת דליות דרומה עד ליער מבוא חמה, סה"כ 200 קמ"ר. הסוקרים מציינים האם הפרטים שנצפו הנם זכרים, נקבות, עופרים או פרט בלתי מזהה- במקרים בהם טווח התצפית רחוק מאוד. הסוקרים מצוידים במכשירי קשר כך שניתן למנוע ספירה כפולה של אותו צבי. בסוף היום נבדקים דפי הספירה- כל אזור אל מול מספריו בשנה הקודמת, כך ניתן לראות אם יש עלייה או ירידה חדה באחד האזורים, דבר שיש לבדוק. לבסוף מסכמים את כל דפי הספירה ובדקים את המספר של השנה לעומת אשתקד. מטרת הספירה איננה לתת מספר מדויק, מכיוון שהדבר בלתי אפשרי (לעולם לא נוכל לראות כל צבי וצבי, אלו שבדיוק ירדו לאחת הוואדיות, אלו ששוכבים נמוך מאחורי קבוצת שיחים) אלא להראות מגמה.

נעמה מנספלד
מנהלת מרכז חינוך והסברה גולן רש"ג

אצל הצבי הארץ ישראלי קל להבחין בין הזכר לנקבה. הזכרים בעלי קרניים גדולות המתארכות כלפי מעלה והן משמשות בעיקר למאבקים בין הזכרים עצמם. הנקבות לעומתם, בעלות קרניים דקות, שלעיתים נשברות ולכן עלולות להיות בטבע צביות חסרות קרניים. גם אופן ההתנהגות שונה. הזכרים הבוגרים מסתובבים בגפם או בעדרי רווקים, בעוד הנקבות שוהות בעדרים. בספירה האחרונה ראינו הרבה עדרי נקבות, עם זכר אחד, כנראה הזכר הטריטוריאלי, הצבי החזק שסילק מאזורו זכרים אחרים. עונת ההמלטה של הצבי חלה באביב, צביה תמליט עופר אחד בשנה ותחזור אתו לעדר. לעיתים נוכל לראות עופר בודד, אך אל דאגה! האם תמיד באזור בקרבת מקום, לכן אין לגעת בעופר ואין לאסוף אותו, מכיוון שהצבאים רגישים מאוד לריחות זרים, ואמו עלולה להפסיק ולטפל בו.

החזקנו אתכם מספיק במתח- השנה נספרו 320 צבאים לעומת 311 צבאים בשנה שעברה. מס' הצבאים בדרום הגולן נותר יציב. השנים האחרונות מראות עלייה קטנה בכל שנה. אז אמנם יש אנחת רווחה בכל סוף ספירה בה מתברר כי אין ירידה במספר הצבאים, אך אנו מחכים ליום בו מספר הצבאים יעלה ויעבור אף את רף ה-500. הסכנות האורבות לצבאים בדרום הגולן הם הציידים הבלתי חוקיים, תאונות דרכים בחציית כבישים, מחלות, טורפים טבעיים וגם הפיתוח והגיזור שלעיתים לא מאפשרים לצבאים תנועה במרחב, מכניסים אותם לעקה וגורמים לבעיות גנטיות כאשר אוכלוסייה קטנה כלואה ומתרבה בתוך עצמה.

בעניין זה פועלים רבות בגולן כדי לאפשר מעבר צבאים במסדרונות אקולוגיים, מעברים בין שטחים פתוחים ללא גדרות, עם כמה שפחות תשתיות ודרכים. נמשיך לנטר ולשמור על הצבאים, בברכת עלה והתרבה!

* ראייתם חייית בר פצועה? התקשרו למוקד רשות הטבע והגנים * 3639 שלוחה 3.



צילומים: נעמה מנספלד

הסוקרים מצוידים במכשירי קשר כך שניתן למנוע ספירה כפולה של אותו צבי. בסוף היום נבדקים דפי הספירה- כל אזור אל מול מספריו בשנה הקודמת, כך ניתן לראות אם יש עלייה או ירידה חדה באחד האזורים, דבר שיש לבדוק



ארץ הצבי

טיול בדרום הגולן בעקבות הצבאים

במהלך השנה האחרונה שוקמו ושוחזרו צבאים בשטחיה הקסומים של רמת הגולן. האביב הוא הזדמנות נפלאה לצאת לטיול בעקבותיהם

צילום: נעמה מנספלד

הצבי הארץ ישראלי הוא אחת מחיות הבר המרשימות ביותר בנוף ארצנו. קשה להיוותר אדיש למראה חיה אצילית וקלת רגליים זו. לצערנו, מראות אלו שהיו נפוצים למדי באזורים שונים בארץ, הולכים ופוחתים בשל התמעטות הצבאים בגולן ובארץ ישראל כולה. הצבאים, בדומה לחיות בר נוספות, נמצאים בסכנת הכחדה בשל אובדן והפרדת בתי גידול, טריפות עופרים על ידי זאבים, תנים וכלבים, דריסה, צייד וגורמים נוספים.

נעמה מנספלד

מנהלת מרכז חינוך והסברה גולן רש"ג

אוכלוסיית הצבאים בגולן ידעה עליות ומורדות. עד שנות ה-70 היה בגולן אוכלוסייה קטנה של צבאים, עקב הצייד המסיבי שהתרחש בגולן בעת השלטון הסורי. בראשית שנות ה-70 הועברה לגולן על ידי רשות הטבע והגנים אוכלוסייה של 500 צבאים מרמות יששכר. האוכלוסייה שגשגה והגיעה ב-1984 ל-5000 צבאים! הנזקים העצומים שנגרמו ליבולי החקלאות והחשש מהתפרצות מחלת הפה והטלפיים הובילו להחלטה לדלל את האוכלוסייה על ידי ציד מבוקר. בשנת 1994 הגיעה האוכלוסייה ל-2200, והדילול נפסק. אך לטבע תכניות משלו, מחלת הפה והטלפיים והתרבות הטורפים הביאה לירידה דרמטית של הצבאים, מכיוון שהעופרים נטרפו ולא הועמד דור חדש של צבאים.

הצבאים ברמת הגולן משתייכים למין הנפוץ בישראל - צבי ארץ ישראלי. במין זה ניתן בנקל להבחין בין הזכר לנקבה. הזכרים בעלי קרניים גדולות המתארכות כלפי מעלה והן משמשות בעיקר למאבקים בין הזכרים עצמם. לקרן מבנה ייחודי המאפשר לצבאים להימנע מפציעה תוך כדי המאבק. הנקבות לעומתן, חסרות קרניים או בעלות קרניים קטנות. גם אופן ההתנהגות שונה. הזכרים הבוגרים מסתובבים בדד והינם בעלי טריטוריה. הנקבות שוהות בעדרים ופורשות מהם לטובת ההמלטה שלאחריה יחזרו עם העופר לעדר. חשוב לציין שבעת עונת ההמלטה החלה באביב, ניתן לחזות בעופר בודד ללא האם. ברוב המקרים היא לא נטשה אותו! היא התרחקה לזמן קצר והיא תשוב. הצבאים רגישים מאוד לריחות זרים ולכן אין לגעת בעופר, ומוכן שאין לאסוף אותו. צריך להבין שאמו לא תטפל בו יותר אם היה לו ריח של בני אדם.

בשנה האחרונה שוחררו בגולן מספר צבאים אשר עברו תהליך שיקום שכלל בד"כ טיפול בבית החולים לחיות בר בספארי ברמת גן ושהות בשטח איקלום סגור בשמורת טבע

הצבאים, בדומה לחיות בר נוספות, נמצאים בסכנת הכחדה בשל אובדן והפרדת בתי גידול, טריפות עופרים על ידי זאבים, תנים וכלבים, דריסה, צייד וגורמים נוספים

יער יהודיה. רוב הפרטים לא נאספו בגולן, אולם לאחר שהות בבית החולים אין משמעות לעובדה זו. הגולן, העשיר בצמחיה מתאימה, הוא חבל ארץ יחסית שמור ולא מאוכלס בצורה מסיבית ועל כן מתאים לשחרור הצבאים במצבם הרגיש שלאחר השיקום. כדי להקל על תהליך ההשבה ולעשותו באופן מדורג, הצבאים מועברים בתחילה אל שטח איקלום בו הם שוהים מספר שבועות לפני השחרור המלא. שטח זה מדמה את שטח המחיה החדש ובעל תנאים אידיאליים הכוללים מים, מזון והגנה מפני טורפים.

רשות הטבע והגנים תמשיך לפעול למען הצבאים ושאר חיות הבר, בתקווה שהאוכלוסייה הקטנה תמשיך במגמת העלייה ונזכה לראות בשנים הבאות יותר ויותר צבאים מעטרים את מורדות הגולן.

סיוור בעקבות הצבאים בחורבת כנף - לא לשכוח להביא משקפות

בחודשי החורף והאביב הגולן מרהיב ביופיו, באמת, בלי הגזמה. מרבדים ירוקים נפרשים לכל עבר, דבר שמאפשר תצפית (מרחוק) על אוכלוסיית הצבאים בדרום הגולן. מקום אידיאלי לתצפית צבאים הוא חורבת כנף הנמצאת בסמוך למושב כנף.

שרידי בית הכנסת בחורבת כנף מתנוססים במקום הגבוה ביותר שבו שכן היישוב הקדום. על שרידי בית הכנסת הזה נבנה מבנה סורי. בתקופת המנדט עוד נראה במקום משקוף מעוטר שנשא את כתובת בשפה הארמית ב"זו הלשון: "תה זכיר לטב יוסה בר חלפו בר חניו עבדה" (הפירוט: זכור לטוב יוסה בר חלפו בר חניו אשר עשה אותו). יש להניח שתחילת הכתובת חסרה והכוונה היא שאת המשקוף הזה הכין יוסה. כפריים סורים מהסביבה שברו את משקוף האבן והשתמשו בשברים לבניית בתיהם, כשהם משתמשים באבנים נוספות מבית הכנסת. חלקי המשקוף נמצאו ולאחר שאוחדו הם מוצגים במוזיאון לעתיקות הגולן שבקצרין.

בית הכנסת נוסד בסוף המאה החמישית. זה היה מבנה בן שתי קומות. פנים בית הכנסת, שאורכו כ-16 מטרים, חולק כרגיל באמצעות שתי שורות עמודים לאולם מרכזי ולשתי סיטראות. ציר בית הכנסת הוא בכיוון מזרח - מערב, שונה מרוב בתי הכנסת בגולן. נראה כי בית הכנסת חרב ברעש אדמה ורק קומתו הראשונה נבנתה מחדש במאה ה-6.

תצפית לכיוון דרום מערב מהחורבה, בעזרת משקפת וסבלנות, תציג בפני המתבונן את עולם הטבע הגולני. חזירים, שועלים ותנים העולים מהנחל, פוגשים בעדרי פרות ונתקלים בצבאים המרשימים.

גישה: דרך מושב מעלה גמלא. מהחלק הדרומי של המושב יוצאת דרך עפר טובה לכל רכב (סימון כחול), המגיעה לאחר כ-3 ק"מ למרגלות חורבת כנף. אפשרות נוספת היא מהכניסה למושב כנף. לפני השער הצהוב יוצאת דרך אפר מסומנת בסימון שבילים שחור. אפשר להשאיר את הרכב (בלי לחסום את הדרך) ולצעוד 2 ק"מ עם נוף מרגש עד לחורבה.

רשות הטבע והגנים תמשיך לפעול למען הצבאים ושאר חיות הבר, בתקווה שהאוכלוסייה הקטנה תמשיך במגמת העלייה ונזכה לראות בשנים הבאות יותר ויותר צבאים מעטרים את מורדות הגולן

בחודשי החורף והאביב הגולן מרהיב ביופיו, מרבדים ירוקים נפרשים לכל עבר, דבר שמאפשר תצפית (מרחוק) על אוכלוסיית הצבאים בדרום הגולן. מקום אידיאלי לתצפית צבאים הוא חורבת כנף הנמצאת בסמוך למושב כנף



צילום: נעמה מנספלד



עונת חפירות ראשונה באתר אל עראגי' (בית הבק) שבצפון הכינרת

בקיץ האחרון, במסגרת חפירות ארכיאולוגיות בהשתתפותם של סטודנטים ממכללת כנרת וסטודנטים מארה"ב וקוריאה התגלו שרידים מהיישוב הקדום

מרדכי אביעם* בית הבק הוא אתר מוכר לחובבי הטיולים בצפון הכינרת. הוא נמצא מזרוע מזרח לגשר

אריק בשולי שמורת הטבע של בקעת בית ציידא. למקום יש היסטוריה ארוכה שמתחילה אי שם במאה הראשונה לספירה ונמשכת עד ימינו. במאה ה'א' לסה"נ, היה במקום כנראה כפר דייגים יהודי שהמשיך את קיומו אל תוך התקופה הרומית המאוחרת ואולי גם בתקופה הביזנטית. כמו כן נמצאו בסקר חרסים מימי הביניים. בשלהי התקופה העותמאנית הוקמה במקום אחוזה חקלאית גדולה של עבד א - רחמאן באשה אליוסף, שהיה בעל רוב אדמות בקעת בית צידה ובחלק מהגולן. אחר מותו ישב במקום בנו הצעיר פואד, ותושבי בקעת הבטיחה היו אריסיו. במקום היה גם ניסיון התיישבות יהודית בעשור הראשון של המאה ה-20. במקום עמדו עד לשנות החמישים של המאה הקודמת מספר מבנים שהיו שייכים לאחוזה ובהם היו מחסנים ומגורי הפועלים. בנקודה הגבוהה ביותר, ניצב היה ארמונו של הבק, בניין לבן

* ד"ר מרדכי אביעם, מרצה בכיר במחלקה ללימודי א"י במכללת האקדמית כנרת וחבר ב"מכון כנרת לארכיאולוגיה גלילית"



צילומים: מרדכי אביעם

בית הבק הוא אתר מוכר לחובבי הטוילים בצפון הכינרת. הוא נמצא מדרום מזרח לגשר אריק בשולי שמורת הטבע של בקעת בית ציידא. למקום יש היסטוריה ארוכה שמתחילה אי שם במאה הראשונה לספירה ונמשכת עד ימינו

בקיץ האחרון החלו חפירות ארכיאולוגיות מטעם מכון כנרת לארכיאולוגיה גלילית שבמכללת כנרת יחד עם NYACK קולג' בארה"ב. האתר שוכן ממש על קו המים של הכינרת (במפלסה הגבוהה 208 - מעפ"ה). חורבת אל עראג' בשמה הערבי, מוכרת בעולם המחקר זה שנים רבות כאחת מההצעות לזיהוייה של בית ציידא, כפר יהודי הנזכר בבריית החדשה ואצל יוסף בן מתתיהו. יוסף בן מתתיהו גם מספר כי המלך היהודי הורדוס פיליפוס, בנו של הורדוס הגדול ושליט הגולן, הקים בבית ציידא עיר שקרא לה "יוליאס" על שם אשתו של הקיסר אוגוסטוס.

רב רושם, בעל שתי קומות וגג אדום. עם קביעת הגבול בין מדינת ישראל לסוריה, הוקם במקום גם מוצב סורי גדול שהיה חלק מ"מוצב השפך" וישבה במקום מפקדה של הצבא הסורי. במסגרת מבצע "כינרת" ב-11 בדצמבר 1955, שבו פשטו כוחות צה"ל על סדרת מוצבים סורים לאורך הכינרת, בעקבות תקיפות חוזרות ונשנות של דייגים ישראלים על הכינרת, פוצץ צה"ל את הארמון לבלי השאיר לו אפילו קיר עומד אחד.

בניין אחד מבנייני האחוזה משמש היום למגורים והוא שטח פרטי שיש להימנע מלהיכנס אליו, והדבר כתוב בשלט הניצב במקום.

בקיץ האחרון החלו חפירות ארכיאולוגיות מטעם מכון כנרת לארכיאולוגיה גלילית שבמכללת כנרת יחד עם NYACK קולג' בארה"ב. האתר שוכן ממש על קו המים של הכינרת (במפלסה הגבוהה 208 - מעפ"ה). חורבת אל עראג' בשמה הערבי, מוכרת בעולם המחקר זה שנים רבות כאחת מההצעות לזיהוייה של בית ציידא, כפר יהודי הנזכר בבריית החדשה ואצל יוסף בן מתתיהו. יוסף בן מתתיהו גם מספר כי המלך היהודי הורדוס פיליפוס, בנו של הורדוס הגדול ושליט הגולן, הקים בבית ציידא עיר שקרא לה "יוליאס" על שם אשתו של הקיסר אוגוסטוס.

מזה 30 שנים, בעקבות עבודותיו של ד"ר רמי ערב בא-תל שבפארק הירדן, מזוהה היישוב הקדום בית ציידא במקום זה, אך יש עדיין החולקים על הצעת הזיהוי. ד"ר סטיב נוטלי מארה"ב פנה לד"ר מרדכי אביעם ממכללת כנרת כדי לפתוח בחפירות באתר "בית הבק" ולבדוק האם יש שם ממצאים המאפשרים את זיהוייה של בית ציידא במקום זה.

בקיץ האחרון נערכה עונת החפירות הראשונה שנמשכה 4 שבועות, והשתתפו בה סטודנטים ממכללת כנרת במסגרת החפירות הלימודיות שלהם, וסטודנטים מארה"ב וקוריאיה מטעם NYACK קולג'.

בשכבה הראשונה התגלה חלק ממבנה ששימש בתעשיית הסוכר בתקופה הצלבנית, במאה ה-11. התגלתה קבוצה גדולה של שני טיפוסים הכלים ששימשו לייצור סוכר שמוכרים ברחבי הארץ. הכלי האחד הוא קנקנית סגורה שעליה היו מציבים את הכלי השני שהוא קערה עמוקה שיש לה נקב בתחתיתה. את הקערה היו ממלאים ברסק קני הסוכר, הנוזל (מולסה) היה מטפטף דרך



צילומים: מרדכי אביעם

הנקב לקנקנית והסוכר היה מתגבש בתוך הקערה. אסימון עופרת צלבני שהתגלה בין הכלים, סייע לתיארוך המבנה. תעשיית הסוכר הגיע לא"י במהלך התקופה המוסלמית הקדומה והתעצמה בתקופה הצלבנית. זו הפעם הראשונה שמפעל סוכר צלבני נחפר בחופי הכינרת, אם כי ידוע הוא שבימי הביניים היה ייצור נרחב של סוכר באזור זה ובעמק בית שאן, עדויות לייצור סוכר בתקופה הממלוכית התגלו בחורבת מנים, הארמון המוסלמי שליד אכסניית כרי דשא.

מתחת לשכבה הצלבנית התגלו שרידי מבנה שמתוארך בשלב זה לתקופה הביזנטית המאוחרת והאיסלמית הקדומה, מאות ו-ז לסה"נ. נראה כרגע כי מדובר בשרידים של כנסייה או מנזר, או שניהם יחדיו כפי שעולה ממציאותם של מספר פריטים אדריכליים, שברי לוחות שיש ואבני פסיפס. באופן מיוחד יש לציין את מציאתם של קוביות פסיפס מוזהב. פסיפס כזה היה קיים בדרך כלל בכנסיות גדולות וחשובות. לא מן הנמנע כי בתקופה הביזנטית, זוהה המקום הזה עם בית ציידה, מקום מושבם של כמה משליחי ישוע ובמקום הוקמה כנסייה מפוארת. באתר א-תל, המזוהה כיום עם בית ציידה, אין בכלל שלב מהתקופה הביזנטית.

בנוסף לממצאים אלו, נאספו גם חרסים מהתקופה הרומית הקדומה, מאה א לסה"נ, ובכך יש חיזוק לאפשרות לחזור ולהציע כי זה אולי מקומה של בית ציידה מימי הבית השני. כמובן שלצורך ביסוס הנחה זו יש צורך להרחיב ולהעמיק את החפירות כדי למצוא מבנים של ממש מתקופה זו.

בשכבה הראשונה התגלה חלק ממבנה ששימש בתעשיית הסוכר בתקופה הצלבנית, במאה הי"ג. התגלתה קבוצה גדולה של שני טיפוסים הכלים ששימשו לייצור סוכר שמוכרים ברחבי הארץ



צילומים: דניאל וקנין

קפה, היסטוריה וגעגוע - ביתניה עילית

הנוף היפה של הכינרת ניבט מהתצפית ההיסטורית של ביתניה עילית ומספק פינה נעימה לבילוי

דבר אחד אני תמיד יודע על הדרך לעבודה: היא תהיה יפה. אני מתחיל מול התבור ועובר לבקעת יבנאל, אבל הרגע הזה, שנוף הכינרת נפתח ונפרש לנגד עיני, הוא היפה מכולם. בימים שבהם יש לי כמה דקות פנויות אני מנסה לשלב קצת נוסטלגיה והיסטוריה עם נוף קסום ומיוחד ועוצר בדיוק בנקודה שבה נוף הכינרת נפתח לפני. בנקודה זו ישנה גם תצפית היסטורית ומקום ישיבה נוח ומוצל בביתניה עילית.



קצת רקע: באוגוסט 1920 עלו לנקודה זו חבורת צעירים, חלוצים ואידיאליסטים, בוגרי תנועת השומר

הצעיר. הם עלו לשם במטרה להגשים את הייעוד שלהם, עבודת פועלים בארץ ישראל. עבודתם הראשונה הייתה סלילת כביש טבריה - צמח, הכנת הקרקע באזור לשימוש חקלאי ועוד.

אנשי הקבוצה היו ידועים בחיי ההווי והתרבות הסוערים שלהם. ערב ערב, אחרי העבודה המפרכת, היו נפגשים לשירה ולריקודים, לסיפורים ולדיונים אינטלקטואליים רבים. אנשי הקבוצה רצו לייסד חברת מופת מוסרית, כזו שתשפיע על כלל ההתיישבות בארץ. בניגוד לקבוצות המשותפות שקמו לאחר מכן, ביתניה עילית אשר כונתה "קן הנשרים" הייתה מקום נטול כללים או חוקים שמושתת על היטהרות בעקבות עבודה, על הזנת האינטלקטואל ועל אהבה חופשית.

לאחר שנה, משנסתיימה עבודתם בסלילת הכביש פוטרו חברי הקבוצה מעבודתם והתפזרו למקומות שונים, מי לחיפוש עבודה חדשה ומי להקמת הקיבוצים הראשונים של השומר הצעיר בארץ. הזיכרונות מימי הקבוצה נכתבו בקובץ "קהלתנו" ושימשו כבסיס לכתובת מחזה בהמשך. ההתיישבות בביתניה עילית השפיעה רבות על ההמשך האידיאולוגי של תנועת השומר הצעיר בארץ, היא עיצבה את ההתיישבות של הקיבוץ הארצי והשפיע על המדינה כולה בשנותיה הראשונות.

איך מגיעים?

לכיכר אלומות ניתן להגיע מפוריה, מצומת כינרת או מיבנאל. בכיכר פונים דרומה לכיוון קיבוץ אלומות ומיד נכנסים שמאלה לתחנת הדלק, בקצה הצפון מערבי של תחנת הדלק ישנה דרך עפר, נוסעים עליה לאורך חמישים מטרים ומגיעים לרחבת חניה קטנה.



הקוראים מוזמנים לפתור את החידה בעזרת התמונה, ולאתר את המקום שנמצא ברחבי אגן הדיקנות של הכינרת. את הפתרון יש לשלוח לאתר האינטרנט "שער לכינרת" www.kineret.org.il בין הפותרים נכונה יוגרל פרס. בהצלחה

הנה החידה:

בירת ממלכה קטנה בשולי האגם אשר בני ישראל לא באו שם את בת המלך לאישה מלכנו לקח ובנה, היפה בישראל, לשם ברח יש אומרים, שם גם הגיע בן הנגר (ויש הסבורים כי במורד הנהר) בה הפליא את נסיו שם גייס את שליחו ומשני השמות, אחד קיים גם עכשיו כתב: רון לביא, צילום: דניאל וקנין





ASHIKAR

אשקר חו"ל - חברה לתשתיות בע"מ

תשתיות וכבישים | עבודות צנרת וניקוז
| ניקוז תת קרקעי | בטונים ומעבירי
מים | דרכים חקלאיות ודרכי מים |
הכשרת שטחים חקלאיים
וגדודיות

**בשרותנו צי כלים מהחדשים
ביותר וממיטב היצרנים:**
באגרים, משאיות רכינה,
משאיות הובלה, מעמיסי כף,
מפלסות - גריידר, מכבשים,
מחפרונים, מגרסה ניידת



שרת אחיך ומקצועי

כפר פסוטה ת.ד. 124
טל' 04-9870307
פקס' 04-9870193

סניף צומת כח
טל' 04-6903252
פקס' 04-6903242

